Riigihalduse ministri määruse „Toetuse andmise tingimused ja kord suuremate linnapiirkondade arendamiseks“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021−2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel.

Määrusega reguleeritakse tulemusvaldkonna „Tõhus riik“, regionaalpoliitika programmi regionaalarengu meetme tegevust „Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng“, mille tulemuste saavutamiseks toetust antakse.

Määrusega panustatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027“ (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 5 „Inimestele lähedasem Eesti“ erieesmärgi „Tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnaalase arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine linnapiirkondades“ tulemuste saavutamisse.

Ühtekuuluvuspoliitika rakenduskavas linnapiirkondade toetamiseks valitud sekkumised kajastavad piirkondlikes ja kohalikes arengukavades kirjeldatud väljakutseid ja eesmärke. Ennekõike keskenduvad tegevused linnapiirkonna elukeskkonna arendamisele, kus igal linnapiirkonnal on nii ühiseid kui spetsiifilisemaid väljakutseid. Linnapiirkondade üha olulisem ühine väljakutse seisneb keskkonna- ja kliimaküsimustes. Tallinna ja Tartu linnapiirkonnad on tiheda autoliikluse tõttu olulised kasvuhoonegaaside ja välisõhu saaste allikad. Väiksemates Pärnu ja Ida-Viru linnapiirkondades tuleb arvestada rahvastiku kahanemisega, mis esitab väljakutseid ka kohaliku tasandi teenuste osutamisele, tugevate kogukondade säilitamisele, atraktiivsele elukeskkonnale ja üldisele ruumi kasutamisele. Praegune teenuste osutamise mudel ja vajalik taristu on välja töötatud suurema arvu elanike jaoks, kui rahvastikuprognoosid ette näevad. Ida-Virumaa linnapiirkondade elukeskkond vajab kõige mitmekesisemat sekkumist, sest lisaks eelmainitule torkab silma väheatraktiivse linnaruumi osakaal, tänapäevastele vajadustele mittevastav elukondlik kinnisvara ning vähem võimalusi vabaaja- ja kultuuritegevustes osalemiseks.

Kirjeldatud väljakutsete lahendusi toetatakse nii käesoleva määruse kui ka sõltuvalt sihtpiirkonnast teiste Euroopa Liidu või siseriiklike toetusvahendite kaudu. Erieesmärki rakendatakse „muu territoriaalne vahend, millega toetatakse liikmesriikide kavandatud algatusi“ vormis vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid määruse (edaspidi *ühissätete määrus*) artikli 28 punktile c. Toetuse andmise aluseks on linnapiirkondade strateegiad, milles keskendutakse konkreetse linnapiirkonna erinevaid valdkondi hõlmavatele arenguprobleemidele ja -vajadustele ning tuuakse välja asjakohased arengueesmärgid ning lahendused. Meetmest toetatavad projektid tuginevad linnapiirkonna strateegiatel ning projektid valivad välja linnapiirkondades moodustatud hindamiskomisjonid.

Meetme 21.5.1.1 suuremate linnapiirkondade arendamiseks Euroopa Liidu toetuse eelarve on kokku 41 716 000 eurot. EL toetuse osakaal abikõlblikest kuludest on kavandatud kuni 70%,

toetuse saajate omafinantseeringuks kujuneb minimaalselt 17 828 286 eurot. Käesoleva eelnõu alusel jagatakse Euroopa Liidu vahenditest toetusteks 35 516 000 eurot, sh kavandatakse Ida-Virumaa linnapiirkondade taaselustamiseks 23 516 000 eurot ning kõikide linnapiirkondade digi- ja rohelahenduste toetamiseks 12 000 000 eurot. Toetusele lisandub toetuse saajate poolne omafinantseering summas 15 221 143 eurot. Ülejäänud meetme 21.5.1.1 eelarve jaguneb sekkumiste „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused“ ning „Kohalike omavalitsuste parem suutlikkus“ vahel. Neist esimese raames on Ida-Viru ja Pärnu linnapiirkondadele toetusteks mõeldud 6 000 000 eurot ning omafinantseeringuks kavandatakse minimaalselt 3 230 769 eurot. Teise sekkumise raames on linnapiirkondade toetusteks arvestatud 200 000 eurot ning omafinantseeringuks 85 714 eurot.

Määrusega sätestatakse toetuse taotlemise tingimused, sealhulgas toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud ja toetuse määr, linnapiirkonna strateegiale ning tegevuskavale esitatavad nõuded ja menetlemise kord, eelnõustamise tingimused ja kord, taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, taotluste vastuvõtmine ja menetlemine, taotluste vastavaks tunnistamise ja rahuldamise ning toetuse väljamaksmise kord. Määratletud on ka toetuse saaja, rakendusasutuse ning rakendusüksuse peamised õigused ja kohustused. Projektide rahastamist haldab keskse rakendusüksusena Riigi Tugiteenuste Keskus.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse nõunik Andres Heldring (tel 611 3106; e-post andres.heldring@fin.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti on kontrollinud rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (tel 611 3549; e-post virge.aasa@fin.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud personali- ja õigusosakonna keeletoimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 35 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1) Üldsätted;
2) Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr;
3) Linnapiirkonna arengustrateegia ja linnapiirkonna tegevuskava;
4) Nõuded toetuse taotlejale, partnerile ja taotlusele;
5) Eelnõustamine ja taotluse menetlemine;
6) Toetuse saaja, partneri ning rakendusüksuse õigused ja kohustused;
7) Aruannete esitamine;
8) Toetuse maksmise tingimused;
9) Finantskorrektsioonid ja vaided.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimis- ja kohaldamisala.

Toetusmeedet viiakse ellu Tallinna, Tartu, Pärnu ja Ida-Viru linnapiirkondades. Linnapiirkonnana käsitletakse keskuslinna ja sellega funktsionaalselt seotud tiheasustusega lähitagamaad. Linnapiirkondade määratlus asustusüksuste lõikes tuleneb Statistikaameti poolt 2017. aastal välja töötatud linnalise, väikelinnalise ja maalise asustuspiirkonna tüübi ja klastrite

määramise metoodikast[1] (edaspidi *Statistikaameti asustusüksuste metoodika*), mis iseloomustab linnaliste tunnustega asumeid täpsemalt kui kohaliku omavalitsuse üksuste territoriaalsed piirid. Linnapiirkonna asustusüksuste nimekirja on põhjendatud juhtudel laiendatud või kitsendatud vastava linnapiirkonna strateegias kokkulepitu kohaselt, arvestades täiendavate kriteeriumitena näiteks kasvavat rahvastikku või keskuslinnaga toimiva igapäevase tiheda pendelrände ulatust. Linnapiirkonna strateegiasse kavandatud linnapiirkonna asustusüksuste põhjendatud muudatused esitatakse Rahandusministeeriumile, mis korrigeerib vastavalt sellele ka lõigetes 4-7 esitatud linnapiirkonda kuuluvate asustusüksuste nimekirju.

Sõltuvalt toetatavatest tegevustest, võivad need omada majanduslikku iseloomu, mille puhul käsitletakse toetuse saajat või lõppkasusaajat riigiabi reeglite mõistes ettevõttena. Seetõttu nähakse ka määruse alusel võimalus anda riigiabi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (edaspidi üldise grupierandi määrus) või vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (edaspidi *VTA määrus*) alusel.

Määruse alusel antav toetus võib olla:
- mitteriigiabi;
- investeeringuteks ettenähtud regionaalabi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 14;
- saastatud alade puhastamiseks antav investeeringuteks ettenähtud abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 45;
- kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 53;
- spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 55;
- kohalikule taristule antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 56;
- vähese tähtsusega abi.

Riigiabi konkreetset definitsiooni Euroopa Liidu toimimise leping ei anna, kuid artikli 107 lõike 1 järgi on riigiabi igasugune liikmesriigi või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust. Toetusskeemi esitatud projekte tuleb hinnata lähtuvalt, kas toetus lugeda riigiabiks või mitte. Üldjuhul analüüsitakse riigiabi tunnustele vastavust nelja kriteeriumi järgi:

- kas abi antakse riigi poolt või riigi vahenditest;

- kas abi annab majandusliku eelise selle saajale võrreldes teiste ettevõtjatega;

- kas abi on valikuline;

- kas abi moonutab või võib moonutada konkurentsi ja mõjutada kaubandust liikmesriikide vahel.

[1] https://www.stat.ee/sites/default/files/2022-05/Asustuspiirkond_1.pdf

Kui kõik neli tingimust on täidetud, loetakse antavat abi riigiabiks.

Antavat abi võib käsitada vähese tähtsusega abina, kui on täidetud vähese tähtsusega abi andmise tingimustele vastavad kriteeriumid. Vähese tähtsusega abi andmisel tuleb kontrollida, et ühele taotlejale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul 200 000 eurot. Lisaks võetakse toetuse andmisel arvesse VTA määruse artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid. Üldise, põllumajandusliku ja kalamajandusliku vähese tähtsusega abi summad ei tohi kokku ületada 200 000 eurot kolmeks majandusaastaks. Vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks vastavalt VTA määruse artikli 2 lõikele 2 seotud ettevõtted. Kui toetus kvalifitseerub vähese tähtsusega abiks, kuid taotleja vähese tähtsusega abi piirmäär on kasutatud, ei saa taotlust rahuldada. Kui vähese tähtsusega abina kvalifitseeruvat toetust taotletakse suuremas summas, kui taotleja on õigustatud saama, saab taotleja nõusolekul toetuse summat vähendada kuni vähese tähtsusega abi ülemmäärani. Vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks vastavalt VTA määruse artikli 2 lõikele 2 seotud ettevõtted.

Tulenevalt erineva riigiabi ja vähese tähtsusega abi liigi kasutamisest antud eelnõu raames, tuleb arvestada nimetatud abiliikide erisustega neile rakenduvate tingimuste osas, näiteks toetatavate tegevuste, abikõlblikkuse perioodi või ettemaksete osas.

Lisaks sätestatakse riigiabi regulatsioonidest lähtuvad tingimused, millal käesolevat määrust ei kohaldata ning abi andmine ei ole võimalik. Nende tingimustega tuleb arvestada juhul, kui määruse alusel antav toetus kvalifitseerub riigiabiks või vähese tähtsusega abiks. Määrust ei kohaldata riigiabi saajale või vähese tähtsusega abi saajale, kellele Euroopa Komisjoni otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks. Käesolevat määrust ei kohaldata ning abi ei saa anda ka üldise grupierandi määruse artikli 1 lõikes 2, 3, 4 või 5 ja VTA määruse artikli 1 lõikes 1 ära nimetatud juhtudel. See tähendab, et abi ei saa anda näiteks tegevuseks, mis on seotud ekspordiga kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse, täpsemalt selline abi, mis on vahetult seotud eksporditavate koguste, turustusvõrgu loomise ja toimimise või muude eksportimisest tulenevate jooksvate kuludega. Investeeringuteks ette nähtud regionaalabi andmisel üldise grupierandi määruse artikli 14 alusel arvestatakse lisaks üldise grupierandi määruse artiklis 13 sätestatud välistustega, näiteks välistatakse selle artikli jaos *a)* abi, millega toetatakse terasesektori, söesektori, laevaehitussektori või sünteeskiusektori tegevust.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Linnapiirkondade väljakutsed erinevad mõneti oma raskusastme või spetsiifika poolest. Ühise nimetajana tuleb kõikjal tegeleda elukeskkonna arendamisega, et inimestel oleks linnapiirkonnas meeldiv ja turvaline elada ning viibida. Igas linnapiirkonnas kaardistatakse linnaarengu olulisemad kitsaskohad ja vajalikud sekkumised nendega tegelemiseks linnapiirkonna strateegia koostamisel. Käesolev toetusskeem on üks võimalikke toetusallikaid linnapiirkonna arengueesmärkide saavutamiseks. Konkreetsemalt on antud toetuse andmise eesmärgiks võtta kõikides linnapiirkondades kasutusele innovatiivseid linnakeskkonna kvaliteeti parandavaid digi- ja rohelahendusi. Ida-Virumaal on lisaks eesmärgiks tõsta linnaruumi sh säästva liikuvuse taristu atraktiivsust, vaba aja veetmise võimaluste

kättesaadavust, suurendada ligipääsetavust ning luua paremaid võimalusi elukondliku kinnisvara kvaliteedi tõstmiseks. Need eesmärgid kajastuvad tänastes linnapiirkondade kohaliku omavalitsuse arengukavades ning on olulisel kohal ka Euroopa Liidu linnapoliitika tasandil.

Projekt peab panustama vähemalt ühte järgmisena loetletud väljundnäitajasse:

Integreeritud territoriaalse arengu projektid. Integreerituks loetakse projekti, mis hõlmab erinevaid valdkondi (näiteks sotsiaal, -majandus või -keskkonnavaldkond) või mitme kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumi või kuhu kaasatakse partneri või koostööpartneri vormis erinevaid § 10 lõikes 3 nimetatud isikuid. Integreeritud projekte oodatakse nii Ida-Viru linnapiirkondade taaselustamiseks kui ka kõikides linnapiirkondades linnakeskkonna nutikate lahenduste rakendamiseks. Väljundnäitajasse panustavad kõik ühte või mitut integreerituse komponenti sisaldavad projektid. Sihttase 2029. aasta lõpuks 18 integreeritud projekti. Näitajat raporteeritakse jooksvalt kui loetav tegevus integreeritud projektis on lõpetatud ja väljund saavutatud.

Avalik ruum, mis on linnapiirkondades loodud või taastatud. Sellesse näitajasse panustavad tegevused Ida-Viru linnapiirkondade taaselustamise raames linnaruumi korrastamiseks ja arendamiseks, mis võimaldavad muuta linnapiirkonna elukeskkonda atraktiivsemaks. Indikaator hõlmab ÜRO määratlusel põhinevat avalikku ruumi: "kõik riigi omandus või üldkasutatavad kohad, mis on ligipääsetavad ja nauditavad kõigile ilma kasumitaotluseta". Avaliku ruumi osad on näiteks pargid, ühisaiad, väljakud, platsid, jõekaldad, rannavöönd jms. Hooldus ja remont on välja arvatud. Saavutustasemesse loetakse konkreetselt projektiga hõlmatud ala või seal asuvad rajatised, mille maht võib kajastuda ehitusprojektis või on määratud kinnistute piiridega. NB! Näitajasse ei loeta avaliku kasutusfunktsiooniga hoonete pindala. Sihttase 2029. aasta lõpuks on 80 000 m². Näitajat raporteeritakse jooksvalt kui loetav tegevus on lõpetatud ja väljund saavutatud, s.t toetatud linnaruum on kasutamiseks avatud.

Roheline taristu, mida toetatakse muudel eesmärkidel kui kliimamuutustega kohanemine. Sellesse näitajasse panustavad erinevad rohelahendused, sh tegevused elurikkuse suurendamiseks eesmärgiga muuta linnakeskkond inimsõbralikumaks ja mitmekesisemaks (nt linnaparkide bioloogiline mitmekesistamine, taimkattega seinad ja katused, haljastatud kooliõued, looduslähedaste veesilmade rajamine). Oodatava rohelise taristu positiivne mõju muuhulgas ka kliimakohanemisele ei ole takistuseks toetuse andmisele. Näitajasse panustab konkreetselt projektiga hõlmatud rohetaristu ala, mille maht võib kajastuda haljastusprojektis või on määratud kinnistute piiridega. Täiendamine tähendab olemasolevate abikõlblike roheliste taristute olulist täiustamist. See ei hõlma hooldust. Sihttase 2029. aastaks on 40 hektarit. Näitajat raporteeritakse jooksvalt kui loetav tegevus on lõpetatud ja väljund saavutatud.

Toetatud jalgratta -ja/või jalgteede infrastruktuur. Toetatakse tegevusi Ida-Viru linnapiirkondade taaselustamiseks, fookusega jalg- ja jalgrattateede rajamiseks säästva liikuvuse arendamiseks. Projekti tulemusena ehitatud kergliiklusteede (jalgtee ja jalgrattatee liiklusseaduse § 2 punktide 15, 17, 18 ja 25 tähenduses) pikkus kilomeetrites. Rajatud kergliiklustee pikkus arvestatakse distantsina kergliiklustee alguspunktist lõpp-punkti. Näiteks kahele poole tänavat rajatud jalgrattateed käsitletakse ühe teena. Sihttase 2029. aastaks on 10 kilomeetrit. Näitajat raporteeritakse jooksvalt kui loetav tegevus on lõpetatud ja väljund saavutatud, s.t jalgrattatee on liiklemiseks avatud.

Projekt peab panustama vähemalt ühte tulemusnäitajasse:

Projektiga kaasatud investeeringute maht. Tulemusnäitaja mõõdab Ida-Viru linnapiirkondade taaselustamiseks integreeritud projektide elluviimisel KOV väliste osapoolte investeeringute mahtu. Tegevuse eesmärk on stimuleerida ka kolmandaid isikuid panustama linnaruumi atraktiivsemaks muutmiseks või elamufondi kaasajastamiseks. KOV sektori välisteks osapoolteks, kelle investeeringuid arvestatakse, on kõik majandustegevuses osalevad isikud (äriühingud, sihtasutused, mittetulundusühingud (sh korteriühistud), riigiasutused, avalik-õiguslikud ülikoolid, FIE-d), kes ei ole KOV valitseva mõju all. Raporteeritakse toetatud projektide tegelikku abikõlblikku omafinantseeringut kumulatiivselt projekti lõpus. Sihttase 2029. aastaks on 1 300 000 eurot.

Arendatud avalikust linnaruumist kasu saanud elanike arv. Tulemusnäitaja mõõdab Ida-Virumaa linnapiirkondade taaselustamise projektide, targa linna lahenduste raames bioloogilisest mitmekesistamisest ja linnaruumi rohelahendustest kasu saanud elanike arvu. Tegevused on suunatud atraktiivse elukeskkonna arendamisele, mistõttu on asjakohane tulemusnäitajana arvestada objekti lähiraadiuses elavate projektist otsest kasu saanud inimeste arvu. Projekti mõjupiirkonna ulatus lähtub Euroopa Komisjoni sarnase tulemusnäitaja analoogiast, kus kahe kilomeetri näol arvestatakse elanikele mõistlikul kaugusel asuvat ligipääsu vastavale alale. Sihttase 2029. aastaks on 232 000 elanikku.

NB! Taotleja ülesanne on vaid märkida, kas tema projekt panustab sellesse tulemusnäitajasse. Erinevalt väljundnäitajast „Avalik ruum, mis on linnapiirkondades loodud või taastatud“ võib käesolevasse tulemusnäitajasse panustamist raporteerida ka avaliku kasutusfunktsiooniga hoonete, nagu näiteks raamatukogu või spordikeskus, rajamisel. Näitaja saavutustaseme erieesmärgi tasandil esitab Statistikaamet toetatud objekti koordinaatide alusel, projektipõhine saavutustase lisatakse informatiivsel eesmärgil projekti andmetesse Riigi Tugiteenuste Keskuse poolt. Näitajat raporteeritakse hiljemalt üks aasta pärast projekti lõppu, vastavalt Statistikaameti üks kord aastas esitatud andmetele.

Uute ja uuendatud avalike digiteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad. Tulemusnäitaja mõõdab linnapiirkonnas rakendatavate digilahenduste kasutusulatust. Tegevused sisaldavad digikomponenti ning on suunatud linnapiirkonna elanikele või külastajatele, mistõttu on asjakohane tulemusnäitajana arvestada kasutajate arvu. Olulised uuendused katavad ainult uut funktsionaalsust. Kasutajad on uute või täiendatud avalike teenuste ja toodete kliendid ning uusi või oluliselt täiendatud digitaalseid protsesse kasutav avaliku asutuse personal. Sihttase 2029. aastaks on 128 000 kasutajat. Raporteeritakse üks aasta pärast loetava tegevuse lõpetamist ja väljundi saavutamist, s.t üks aasta pärast uue teenuse kasutusele võtmist.

Integreeritud projektidest kasu saanud organisatsioonide arv. Tulemusnäitaja mõõdab Ida-Virumaa linnapiirkondade taaselustamise projektide raames koostööd erinevate osapoolte vahel. Loetakse organisatsioonide arvu, kes osalevad projektist toetatavate tegevuste ettevalmistamisel või rakendamisel. Integreeritud projektidest saavad kasu nii projekti panustavad partnerid kui ka projekti kaasatud muud rahaliselt mittepanustavad osapooled ja sidusrühmad (riigiasutused, erasektori osalejad, valitsusvälised organisatsioonid, erinevate sektorite esindajad, omavalitsused). Kasu saavad organisatsioonid tuleb nimetada taotluses, kus tuleb kirjeldada nende roll projektis. Näitajasse ei loeta toetuse saajaid ega projekti elluviimisega seotud teenusepakkujaid (ehitusettevõte, projekteerija jne). Projekti tulemused raporteeritakse lõpparuandes. Kui tegemist on rahastatava tegevuse ainsa tulemusnäitajaga, ei tohi selle sihttase olla 0 ehk integreeritud projekti elluviimisse peab olema kaasatud vähemalt üks partner või muu kaasatud osapool.

Projekti väljund- ja tulemusnäitajad tuleb prognoosida ettepaneku ja taotluse esitamisel ning esitada hiljem täpsed andmed projekti aruandega. Väljundnäitajate saavutustasemeid loetakse vahe- ja lõpparuannete alusel, tulemusnäitajate korral osaliselt ka järelaruannetega hiljemalt üks aasta pärast projekti lõppu. Lisaks kasutatakse toetusskeemis ka väljundnäitajaid „Integreeritud territoriaalse arengu strateegiate raamistikku kuuluvate projektidega hõlmatud elanikkond“ ning „Toetatavad integreeritud territoriaalse arengu strateegiad“, kuid nendesse panustamist loetakse projektiüleselt (s.t e-toetuse keskkonda projekti tasandile ei sisestata) ja raporteeritakse Euroopa komisjonile riikliku korraldusasutuse poolt.

Toetusskeem aitab kaasa strateegia „Eesti 2035“ sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne keskkond“ saavutamisele. Sihi saavutamist mõõdetakse näitajatega „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“ või „Ligipääsetavuse mõõdik“ või „Keskkonnatrendide indeks“ (käesoleva eelnõu alusel antava toetusega panustatakse keskkonnatrendide indeksi mõõdikute kogumist eelkõige järgmisesse keskkonnanäitasse: *Rohealade kättesaadavus, % elanikest).* Taotleja peab kirjeldama, kuidas projekti tegevused panustavad nimetatud näitajatesse ning arvestama sellega rakendamisel. Projektiaruannetes peab toetuse saaja kirjeldama näitajatesse panustamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi**.**

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetusskeemi rakendusasutus ja rakendusüksus.

Määruse rakendamisel täidab rakendusasutuse ülesandeid Rahandusministeerium (edaspidi *rakendusasutus*) ja rakendusüksuse ülesandeid Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi *rakendusüksus*). Rakendusasutuse ülesanded on loetletud ÜSS2021_2027 §-s 7 ja rakendusüksuse ülesanded ÜSS2021_2027 §-s 8.

2. peatükk. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Eelnõu §-s 4 on nimetatud määruse raames toetatavad tegevused.

On tegevusi, mida toetatakse kõigis linnapiirkondades kui ka neid, kus sihtpiirkonnaks ainult Ida-Viru linnapiirkonnad. Määruse § 1 lõikes 3 on märgitud toetatavate tegevuste sihtpiirkonnad. Projekte, mille puhul ei ole tegevused seotud kindla füüsilise vormiga konkreetses piirkonnas (nt teatud digiteenused), toetatakse juhul, kui selle peamine sihtgrupp on linnapiirkonna kasusaajad. Üldjuhul võib eeldada, et ühe projekti tegevused jäävad ühe linnapiirkonna territooriumile. Ida-Virumaa ühise linnapiirkonna tegevuskava koostamisel võivad linnapiirkonda kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksused esitada ka ühisprojekte.

Käesolevast toetusskeemist on võimalik kõikides linnapiirkondades toetust taotleda innovatiivsete digi- ja rohelahenduste projektidele. Tänu uuenduslike ettevõtete ning teadus- ja arendusasutuste olemasolule ja mitmekesistele tarbimisvõimalustele moodustavad linnad tänuväärse keskkonna uuenduslike lahenduste katsetamiseks ja rakendamiseks. Selliste lahenduste katsetamine võimaldab lahendada linnade jaoks aktuaalseid arenguprobleeme, toetades samal ajal nende rahvusvahelist konkurentsivõime tugevdamist. Läbiva keskkonna- ja kliimamuutuste teemadega tegelemise kõrval nähtub kohaliku omavalitsuse üksuste tagasisidest vajadust ja soovi uuenduslikke lahendusi rakendada eeskätt liikuvusküsimuste, energiakasutuse ja -säästu, avalike teenuste paremaks korraldamiseks. Ühe väljakutsena võib esile tõsta ka kohaliku omavalitsuse üksuste avaliku teabe kättesaadavust, sh avaandmete kasutusvõimalusi.

Toetatavate nn nutikate digilahenduste raames mõistetakse algatusi või lähenemisviise, mis digitaalsete võimaluste abil aitavad suurendada inimeste heaolu ja pakkuda seeläbi tõhusamaid, jätkusuutlikumaid ning ligipääsetavamaid linnateenuseid ning -keskkondi. Rohelahenduste all peetakse silmas rohetaristu[2] arendamist, et rõhutada looduspõhiste lahenduste kasutamise ja elurikkuse olulisust linnade arengus. Innovatiivsena mõistetakse määruse kontekstis uue või oluliselt uuendatud toote, teenuse või lahenduse väljatöötamist või kasutuselevõtmist, kusjuures nimetatud toode, teenus või lahendus peab olema vastava linnapiirkonna jaoks uus, vähelevinud või märkimisväärselt täiustatud. Toetatavate digilahenduste näidetena võib välja tuua uued e-teenused, suur- ja avaandmete kasutatavus, e-demokraatia/kaasamislahendused, intelligentsed süsteemid, nutivõrgud (liiklus, valgustus jne). Toetatavad rohelahendused võivad hõlmata elurikkust suurendavate elementide ja projekteerimistehnikate kasutamist linnaplaneerimises, liigirikaste alade loomist, looduslike veekogude rajamist, looduspõhiste sadeveelahenduste rajamist jne.

Häid näiteid nutikate lahenduste rakendamisest Eestis ja mujal Euroopas võib lugeda näiteks järgmistelt kodulehtedelt:

- Targa Linna Tippkeskus[3],
- Euroopa linnade võrgustik URBACT[4],
- EK targa linna lahenduste platvorm[5].

Ida-Virumaa linnapiirkondades toetatakse tegevusi eesmärgiga tõsta linnakeskkonna kvaliteeti ning atraktiivsust. Jätkatakse investeeringute toetamist avaliku linnaruumi uuendamiseks ja funktsionaalsuse või ligipääsetavuse suurendamiseks. Avalikuks linnaruumiks loetakse ühisruumi, mis on ligipääsetav ja kasutatav kõigile ilma kasumitaotluseta ning mis loob koos ümbritsevate hoonete ja mitteavalike ruumidega terviklikke arhitektuurikooslusi nii funktsionaalses kui esteetilises mõttes. Avalik linnaruum moodustab inimestevahelise suhtluse keskkonna ning aitab kaasa kogukonnatunde tekkimisele ja olemasolule. Avaliku linnaruumi kui elukeskkonda siduva võrgustiku mõistet ja olulisust on avanud Toomas Paaver ja Elo Kiivet Eesti Inimarengu aruandes 2019/2020 ilmunud artiklis[6]. Avalikuks linnaruumiks laiemas tähenduses saab lugeda ka pinda, mis pole igal ajahetkel kättesaadav või on mõeldud kasutuseks kindla kogukonna liikmetele nagu raamatukogud, kultuuri- ja rahvamajad, kogukonnahooned või spordirajatised. Elukeskkonnaga rahuoluküsitlused näitavad, et Ida-Virumaa elanikud näevad endiselt puudujääke vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavuses, mis viitab vajadusele jätkata vastava taristu arendamist. Ruumilistel sekkumistel saab olla võime tuua kokku kogukondi, vähendada segregatsiooni ja suurendada sotsiaalset sidusust. Lisaks saab toetust taotleda avaliku ruumi muutmiseks säästvaid liikumisviise toetavamaks ning jalg- ja jalgrattataristu arendamiseks.

Ühe toetusvaldkonnana on võimalik arendada Ida-Virumaal elamufondi, mis vastaks kaasaegsetele nõudmistele. Elamufondi arendamise raames toetatakse kortermajade vahelise

---

[2] Rohelise taristu mõiste ja näidete kohta täpsemalt võib lugeda raportist: EEA (2011) - Green infrastructure and territorial cohesion, Technical report 18 Green infrastructure and territorial cohesion — European Environment Agency (europa.eu)

[3] https://taltech.ee/targa-linna-tippkeskus

[4] https://urbact.eu/good-practices/home

[5] https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/

[6] https://inimareng.ee/avalik-ruum-kui-elukeskkonda-siduv-v%C3%B5rgustik.html

avaliku ruumi kaasajastamist luues uut inimkesksemat keskkonda. Uute korterelamuarenduste toetamiseks piirkonnas võib anda toetust tugitaristu rajamiseks, nagu avalikult kasutatavad teed ehitusseadustiku § 92 lõike 5 tähenduses, vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, sealhulgas sademete-, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ehitised ja seadmed, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 2 tähenduses, gaasivõrgud maagaasiseaduse § 2 punkti 1 tähenduses, soojusvõrgud kaugkütteseaduse § 2 punkti 1 tähenduses, elektrivõrgud elektrituruseaduse § 3 punkti 29 tähenduses, sidevõrgud üldkasutatava elektroonilise side teenuse osutamiseks elektroonilise side seaduse § 2 punkti 68 tähenduses. Ida-Virumaa linnapiirkondade strateegia eelnõu kirjeldab ühe piirkonna probleemina ka kaasaegsete üüripindade puudust, mis takistab omavalitsustel olulisel määral vajalike spetsialistide maakonda tööle ja elama tulekut. Käesolev toetusskeem võimaldab leevendada piirkonna üüriturul valitsevaid turutõrkeid ning pakkuda toetust ka üürimajade ehituseks. Ei toetata tegevusi, mida rahastatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi korterelamute energiatõhususe tõstmiseks või osalise rekonstrueerimiseks kavandatud toetusskeemidest.

Läbivalt arvestatakse tegevuste toetamisel ligipääsetavuse tagamise kohustusega. Lähtutakse laiemast elukaarel põhinevast ligipääsetavuse kontseptsioonist, mis hõlmab lisaks puuetega inimeste vaatele kogu inimese elukaarel esineda võivad ligipääsetavuse vajadusi. See lähenemine võimaldab arvestada avaliku ruumi loomisel ning hoonete ehitamisel paljude teiste sihtrühmade vajadusi, kelleks on lapsed, väikelaste vanemad, eakad, ajutise vigastusega inimesed jt.

Lõikes 2 viidatud „ei kahjusta oluliselt“ printsiip on põhimõte, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13– 43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnaeesmärgile. Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei näita meetme puhul märkimisväärset negatiivset mõju keskkonnaeesmärkidele, mis vajaks kontrollküsimustiku põhjal täiendavat projektipõhist analüüsi. Infrastruktuuri või ehitusprojektide puhul võib küll tekkida jäätmeid, esineda riske veeressurssidele või reostusele, kuid olulisi kahjusid ette näha ei ole. Vajadusel võib rakendusüksus siiski küsida taotluse juurde projektipõhist analüüsi, kui ilmnevad küsimused mõjus mõnele keskkonnaeesmärgile.

Lõikes 3 viidatud kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida toetatud taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamisega seotud kohustusi taotlejale on täpsemalt kirjeldatud § 18 selgituste juures.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Abikõlblike kulude üldised tingimused on sätestatud Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. aasta määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused” (edaspidi *ühendmäärus*) §-ga 15. Abikõlblikud on toetatavate tegevusete elluviimiseks vajalikud põhjendatud kulud. Kuna

meetmest toetatavad tegevused võivad olla väga eriilmelised, ei esitata eelnõus lõplikku loendit abikõlblikest kuludest.

Samas on kehtestatud eritingimused projektijuhtimise ning kinnisasja soetamise kulu osakaaludele projekti abikõlblikust kogumaksumusest. Projektijuhtimist toetatakse juhul, kui taotlejaks on äriühing, mittetulundusühing, sihtasutus või avalik-õiguslik juriidiline isik või kui kohaliku omavalitsuse üksuse poolt taotlejana esitatud projekt hõlmab lisaks taotlejale partnerit või koostööpartnerit (teine kohaliku omavalitsuse üksus, äriühing, mittetulundusühing, sihtasutus või avalik-õiguslik juriidiline isik). Projektijuhtimise kulu ei toetata, kui tegemist on kohaliku omavalitsuse üksikprojektiga, mis partnereid ei hõlma. Projektijuhtimise all on mõeldud määruse alusel antava toetusega kaasrahastatava projekti üldist juhtimist, sealhulgas projekti eelarve, lepingute, aruannete ettevalmistamist ja esitamist, projekti meeskonna juhtimist jms. Projektijuhtimise kulu hulka ei loeta riigihanke korraldamise ja ostumenetluse läbiviimise kulu, mis on ühendmääruse § 17 p 8 ning § 21 lg 6 kohaselt lubatud vaid kaudse kuluna ning seetõttu käesoleva määrusega antava toetuse puhul mitteabikõlblikud. Muud personalikulud on abikõlblikud sõltuvalt projekti iseloomust ja põhjendatusest.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikli 53 lõike 2 ja ühendmääruse § 18 lõike 1 kohaselt toetatakse projekti kogumaksumusega kuni 200 000 eurot ainult lihtsustatud kulude alusel. Kuna käesoleva määrusega antav toetus eeldab projekte kogusummaga üle 200 000 euro, ei ole lihtsustatud kuluhüvitisviiside kasutamist kavandatud.

Vähese tähtsusega abi andmisel abikõlblike kulude osas võrreldes mitteriigiabiga kitsendusi tehtud ei ole, ka vähese tähtsusega abi andmisel loetakse abikõlblikuks samad kulud nagu mitteriigiabi puhul. Küll tuleb arvestada täiendavate kitsendustega kulude abikõlblikuks lugemisel juhul, kui toetust antakse üldise grupierandi määruse erinevaid grupierandi liike käsitletavate artiklite alusel. Ühe projekti raames on võimalik vajaduse korral erinevaid abiliike kombineerida. Sel juhul tuleb toetuse määramisel järgida vastavaid abiliike käsitlevates määrustes sätestatud kumuleerimisreegleid ning vältida ülekompenseerimist. Erinevate riigiabiliikide ning mitteriigiabi kombineerimisel võib toetuse määr erinevatel tegevustel olla erinev, kuid ei tohi projekti tasandil tervikuna ületada 70%.

Abikõlbmatuks loetakse lisaks ühendmääruse §-s 17 sätestatud mitteabikõlblikele kuludele ka üldkulud ning projekti administreerimisega seotud toetavate abistavate tegevustega (nt raamatupidamine, riigihangete korraldamine, vara haldamine) seotud personalikulu.

Eelnõu §-s 6 määratakse projekti abikõlblikkuse periood.

Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõppevad ning millal projekti elluviimiseks vajalikud kulud tekivad. See peab jääma vahemikku 1. jaanuar 2022 kuni 31. detsember 2029. Abikõlblikkuse perioodi algus võib olla varasem taotluse esitamisest, kuid oluline on, et projekti tegevused ei tohi enne taotluse esitamist olla täielikult tehtud. Enne taotluse esitamist on lubatud teha projekti ettevalmistamisega seotud kulusid, samuti on abikõlblikud projektijuhtimise kulud ning kinnisasja ost.

Kui tegemist on toetusega riigiabi üldise grupierandi määruse alusel va juhul kui tegemist on toetusega üldise grupierandi määruse artikkel 53 alusel, tuleb jälgida üldise grupierandi määruse artiklis 6 sätestatud ergutava mõju tingimust. Ergutava mõjuga seotud projekti loetakse abikõlblikuks vaid tingimusel, et taotluse esitamise hetkeks ei ole alustatud projektis või projektiga seotud toetatavate tööde teostamist või varade soetamist või võetud õiguslikult siduvaid kohustusi nende tööde teostamiseks või varade soetamiseks. Õiguslikult siduvaks

kohustuseks loetakse näiteks tellimuse kinnitamine, pakkumusega nõustumine, lepingu või kokkuleppe sõlmimine, ettemaksu tegemine, teenuse kasutamine, üleandmis-vastuvõtmisakti sõlmimine jms. Kohustuste võtmiseks ei loeta projektiga seotud maa ostmist ning investeeringuks ettevalmistustöid, näiteks kinnistu soetamist, investeeringuteks vajalike teostatavusuuringute teostamist, ehituslikku projekteerimist või ehitamiseks vajalike lubade saamist. Juhul kui taotleja on ettevalmistustöid teinud enne taotluse esitamist, ei loeta ettevalmistustöödega seotud kulusid projekti abikõlblikeks kuludeks, kuid investeeringu abikõlblikkust ergutava mõju tingimuse suhtes need ei mõjuta.

Eelnõu §-s 7 määratakse toetuse piirsumma ja osakaal.

Projektile antakse toetust kõige rohkem 70 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. Omafinantseeringu minimaalne määr on 30 protsenti ning see peab katma abikõlblikest kuludest osa, mida toetus ei kata. Juhul kui linnapiirkonna tegevuskava mitmel projektil on sama toetuse saaja ning üks projekt kujuneb kallimaks ja eeldab nõutud minimaalsest suurema omafinantseeringu panustamist, samal ajal kui mõne teise projekti puhul kujunevad kulud odavamaks, võib arvestada 30 protsendi omaosaluse nõude täitmist projektide abikõlblike maksumuste peale kokku. Kui mõne projekti elluviimisesse panustavad ka partnerid, arvestatakse sellegipoolest kogu projekti omafinantseerimise määra. Praktikas saab antud sätet kasutada siiski eeldusel, et rakendusüksus on veendunud projektide üleselt nõutava minimaalse omafinantseeringu tagamises, võttes üldjuhul aluseks lõppenud ja elluviimisel olevate projektide raames juba tehtud kulud. Samuti tuleb jälgida, et riigiabi andmisel peab olema tagatud konkreetses projektis riigiabi reeglitega ettenähtud omafinantseeringu määr. Tegevuskavasse peavad kõik projektid olema kavandatud vähemalt 30% omafinantseeringuga.

Ida-Viru linnapiirkondades § 4 lõike 1 punktides 3-5 nimetatud tegevuste puhul toetuse maksimumpiiri kehtestatud ei ole. Punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuste maksimaalne toetuse summa on 1 000 000 eurot, et stimuleerida esitama rohkem erinevaid nutikate lahenduste projekte.

Kõikide projektide minimaalne abikõlblik kogumaksumus peab olema vähemalt 250 000 eurot, et tagada ühe projekti mastaabiga piisav panus linnakeskkonna arengusse.

Regionaalabi puhul on määruse eelnõus kajastatud toetusmäärasid, mis kehtivad 2024. aasta lõpuni. Alates 2025.a algusest jõustuvad Põhja-Eesti, Kesk-Eesti ja Lääne-Eesti jaoks 5% võrra madalamad regionaalabi piirmäärad. Ehk, et alates 1.01.2025 on Põhja-, Kesk- ja Lääne-Eestis regionaalabi osakaal madalam – täpsemalt suurettevõtjal 15%, keskmisel 25% ja väikeettevõtjal 35% abikõlblikest kuludest. Ida-Virumaa ja Lõuna-Eesti puhul jäävad eelnõus nimetatud regionaalabi maksimaalsed määrad kehtima 2022-2027. Kui toetus on käsitatav vähese tähtsusega abina, järgitakse VTA määruse alusel antava vähese tähtsusega abi reegleid. Vähese tähtsusega abi antakse juhul, kui tegemist on tuluteeniva projektiga. Vähese tähtsusega abi ülemmäär on 200 000 eurot kolme aasta jooksul.

Kui toetus kvalifitseerub riigiabiks või vähese tähtsusega abiks, loetakse vastavaks abiks ka avaliku sektori vahenditest eraldatud osa omafinantseeringust.

Toetusskeemi vahendite indikatiivse jaotuse linnapiirkondade vahel kehtestab riigihalduse minister hiljemalt tegevuskava koostamiseks ettepanekute esitamise vooru välja kuulutamiseks. Toetusskeemi vahendid on jaotatud kaheks tegevussuunaks. Kõikide linnapiirkondade digi- ja rohelahenduste toetamiseks on ette nähtud 12 miljonit eurot, eraldi Ida-Viru linnapiirkondade taaselustamise projektideks aga 23,5 miljonit eurot. Suurematele linnapiirkondadele ette nähtud

eelarve jagatakse Tallinna linnapiirkonna, Tartu linnapiirkonna, Pärnu linnapiirkonna ja kogu Ida-Viru linnapiirkondade vahel nii, et osa vahenditest jagatakse kõigile linnapiirkondadele võrdse baassummana, osa vastavalt linnapiirkonna elanike arvule. Ida-Virumaa linnapiirkondadele taaselustamise projektideks mõeldud vahendid jagatakse Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonna, Sillamäe linna ja Narva linna vahel nii, et osa vahenditest jagatakse nende kolme piirkonna vahel võrdselt ja osa vastavalt elanike arvule.

Linnapiirkondade elanike arv saadakse asustusüksuste elanike arvu liitmise teel vastavalt Statistikaameti asustusüksuste metoodikale ning Statistikaameti rahvastiku arvu andmetele. Juhul kui linnapiirkonna strateegiaga on linnapiirkonna geograafilist ala kokkuleppel laiendatud, siis lisandunud piirkondade rahvastikku ei arvestata jaotusvalemisse.

3. peatükk. Linnapiirkonna arengustrateegia ja linnapiirkonna tegevuskava

Eelnõu §-s 8 sätestatakse linnapiirkonna strateegiale rakenduvad nõuded.

Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Määruse (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (edaspidi *ühissätete määrus*), artiklist 11, toetatakse linnapiirkondade sh funktsionaalsete linnapiirkondade majandus-, keskkonna-, kliima-, demograafiliste ja sotsiaalsete probleemidega tegelemist integreeritud territoriaalse arengu programmide kaudu. Erilist tähelepanu pööratakse eelnimetatud määruses linnapiirkondade keskkonna- ja kliimaprobleemide lahendamisele, eelkõige üleminekule kliimaneutraalsele majandusele 2050. aastaks, digitehnoloogia potentsiaali rakendamisele innovatsiooni eesmärgil ning funktsionaalsete linnapiirkondade arendamise toetamisele. Linnapiirkondade arendamiseks suunatud meetmete sh käesoleva toetusskeemi raames on toetuse andmise eeltingimuseks territoriaalse strateegia või kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia olemasolu. Eritähelepanu on vaja osutada Euroopa Regionaalarengu Fondist 8% linnaarengule suunatud vahenditele.

Linnapiirkonna strateegia kui territoriaalne strateegia peab ühissätete määruse artikkel 29 lõike 1 kohaselt sisaldama järgmist teavet:

a) strateegiaga hõlmatud geograafiline piirkond;
b) analüüs, mis käsitleb piirkonna arenguvajadusi ja -potentsiaali, kaasa arvatud majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid seoseid;
c) piirkonna kindlakstehtud arenguvajaduste ja -potentsiaaliga tegelemiseks rakendatava integreeritud lähenemisviisi kirjeldus;
d) kirjeldus, mis käsitleb artikli 8 kohast partnerite kaasamist strateegia ettevalmistamisse ja rakendamisse. Strateegiad võivad samuti sisaldada toetatavate tegevuste loetelu.

Eestis ei ole struktuurivahendite 2021-2027 finantsperioodil kohaliku omavalitsuse üksustel kohustust eraldi arengudokumendina linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegiaid kinnitada, vaid seda temaatikat saab käsitada integreeritult maakonna uuendatava arengustrateegia siseselt, eraldi alapeatükkide ja/või alalõikudena või lisana. Linnapiirkonna strateegia tuleb esitada rahandusministeeriumile arvamuse andmiseks, kes annab rakendusasutusena hinnangu strateegia vastavusele ühissätete määruse artiklis 29 nimetatud nõuetele. Linnapiirkonna tegevuskava koostamiseks peab linnapiirkonna strateegia olema heaks kiidetud KOV üksuste volikogude poolt vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37⁴ lõikele 6.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava olemus ja linnapiirkonna tegevuskava koostajad.

Toetuse taotlemise alusena tuleb koostada linnapiirkonna tegevuskava, mis sisaldab linnapiirkonna kohaliku omavalitsuste üksuste ning asjaomaste linnapiirkonna sidusrühmade koostöös välja valitud projektiettepanekuid. Tegevuskava on ettepanekute hindamise tulemusena moodustunud projektide prioriteetsusnimekiri. Tulenevalt ühissätete määruse artikkel 29 lõikest 3 on projektide valik delegeeritud linnapiirkondadele.

Määruse § 4 lõikes 1 ja 2 nimetatud tegevuste osas koostatakse Tallinna linnapiirkonna, Tartu linnapiirkonna, Pärnu linnapiirkonna ja ühine Ida-Viru linnapiirkondade tegevuskava. Ühise Ida-Virumaa linnapiirkondade kava eesmärgiks on motiveerida Ida-Viru linnapiirkondade kohaliku omavalitsuse üksusi või teisi piirkondlikke partnereid tegema koostööd ja kavandama ühiseid pilootlahendusi. Tegevuskava koostajateks on üldjuhul linnapiirkonna keskuslinnad - Tallinna linnapiirkonna puhul on selleks Tallinna linn, Tartu linnapiirkonna puhul Tartu linn, Pärnu linnapiirkonna puhul Pärnu linn. Ühise Ida-Viru linnapiirkondade tegevuskava kokkupanemist koordineerib kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6^1 lõikes nimetatud ülesannet täitva maakondliku arendusorganisatsioonina Ida-Viru Omavalitsute Liit. Ida-Virumaa linnapiirkondadele suunatud § 4 lõikes 1 punktides 3-5 nimetatud tegevuste osas moodustatakse tegevuskavad Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonnale, Sillamäe linnale ja Narva linnale. Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonna keskuslinnaks on Jõhvi linn või Kohtla-Järve linn pooltevahelisel kokkuleppel.

Keskuslinn võib delegeerida tegevuskava koostamise ka piirkonna maakondlikule arendusorganisatsioonile, kes peab lähtuma vastavalt määrusele samadest linnapiirkonna tegevuskava koostamise sätetest.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskavasse ettepanekute esitamise kord.

Projektiettepanekute esitamise vooru saab ette valmistada eeldusel, et vastava linnapiirkonna arengustrateegia on kinnitatud. Kuna linnapiirkondade strateegiate kinnitamine toimub mõnevõrra erinevas ajakavas, saab kokkuleppel rakendusüksusega kavandada linnapiirkondade ettepanekute esitamise teineteisest sõltumatu ajakava järgi. Vastavad kokkulepped saab teha rakendusasutuse, rakendusüksuse ja linnapiirkonna keskuslinna koostöös. Samuti lepitakse ühiselt kokku teavitamiskanalid projektiettepanekute esitamise võimalustest, aga ka võimalikud rollid ettepanekute koostamise nõustamiseks. Ettepanekute kogumise alustamisest on otstarbekas teavitada pressiteatega ja vastav info avaldada nii rakendusüksuse, linnapiirkonna kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka asukohapõhiste maakondlike arendusorganisatsioonide kodulehtedel. Selleks et potentsiaalsed esitajad saaksid piisavalt aega ettepaneku koostamiseks, tuleb võimaldada ettepanekute esitamist vähemalt 40 tööpäeva jooksul, mis võib osapoolte kokkuleppel olla ka pikem.

Ettepanekuid saab esitada keskselt läbi rakendusüksuse e-toetuse keskkonna, mis kokkulepitud ajaks avatakse. Ettepanekuid saavad esitada kõik § 10 lõikes 3 nimetatud isikud. Ettepanekute koostamist nõustab rakendusüksus. Rakendusüksus valmistab ette ettepaneku vormi ning lisab selle koos juhendmaterjalidega e-toetuse keskkonda.

Ettepanek peab sisaldama informatsiooni, mis võimaldab hinnata selle prioriteetsust nii toetusskeemi kui linnapiirkonna arengustrateegia eesmärkide seisukohast. Sisunõuete väljatöötamisel arvestatakse projektide valikukriteeriumitega. Ettepaneku esitamise etapis ei eeldata veel lõpuni paika pandud lahendusi, mille välja töötamine algab hiljem kui projektiettepanek on leidnud linnapiirkonnas vajaliku toetuse ning kinnitatud linnapiirkonna

tegevuskavasse. Projekti hindamiseks võib vaja minna siiski lisamaterjale, mis aitavad lahti seletada projekti sisu ning põhjendatust. Näiteks Ida-Viru linnapiirkondade linnaruumi, vaba aja objektide või üürimajade projektide hindamiseks on vajalik lisada vähemalt objekti asendiplaan ning arhitektuurse idee kirjeldus.

Tegevuste indikatiivne maksumus tuleb kalkuleerida võimalikult realistlikult, arvestades senist teadmist projekti kavandatud lahenduste ning sarnaste projektide maksumuse kohta. Samuti võib eelarve kujundamisel lähtuda ka ehitushinna- ja tarbijahinnaindeksi trendidest, arvestades taotluse esitamise plaanitavat aega.

Ettepanekute koostamisel tuleb arvesse võtta, et projekti ajakava peab võimaldama taotluse ja kõigi taotlusega koos esitatavate dokumentide ettevalmistamist hiljemalt 31. detsembriks 2025. Vastasel juhul ei ole kindlust, et projekt suudetakse 2029. aastaks ellu viia.

Ettepanekus tuleb kirjeldada ka panust § 2 lõikes 6 nimetatud horisontaalsete põhimõtetega seotud näitajatesse. Horisontaalsetest teemadest on toetatavatel tegevustel puutumus lisaks regionaalarengule ka ligipääsetavuse ja keskkonnahoiuga. Sõltuvalt ettepaneku sisust võib projekti panustada ühte või mitmesse horisontaalsesse teemasse. Regionaalarengusse ning seda iseloomustavasse näitajasse „elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“ panustavad kõik määruse alusel toetatavad projektid. Tuvastamaks valdkondi, mille osas on linnapiirkonna elanike rahulolu madal, on võimalik aluseks võtta 2020. a koostatud elanike rahulolu-uuring (vt https://minuomavalitsus.fin.ee/et/rahulolutoolaud). 2023 jooksul valmib ka 2022. a tulemusi tutvustav uuring.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse linnapiirkonna ettepaneku toetuse andmise eeldustele vastavuse tingimused ja selle kontrollimise kord.

Linnapiirkonna tegevuskava ettepanekute esmase vastavuskontrolli viib läbi rakendusüksus. Rakendusüksus kontrollib, kas ettepanek sisaldab kõiki ettepaneku sisule ning vormile seatud nõudeid. Juhul kui ettepanek ei sisalda vajalikku informatsiooni või sisaldab toetusskeemi tingimustega vastuolus olevat informatsiooni, annab rakendusüksus puuduste kõrvaldamiseks kuni kümnepäevase tähtaja. Kõik nõuetele vastavad ettepanekud esitab rakendusüksus hindamiseks tegevuskava koostaja moodustatud linnapiirkonna hindamiskomisjonile. Kui ettepaneku esitaja ei kõrvalda puudusi nõutud aja jooksul, tunnistab rakendusüksus ettepaneku mittevastavaks ning selle menetlus lõpeb. Rakendusüksuse roll on ennekõike tagada, et linnapiirkonna hindamiskomisjonini jõuaksid toetusskeemi tingimustele ja nõuetele vastavad ettepanekud. Rakendusüksus ise ei hinda ettepaneku sisu kooskõla linnapiirkonna strateegiaga või määruses sätestatud valikukriteeriumitega.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava ettepanekute hindamiskomisjonide moodustamise alused.

Hindamiskomisjoni moodustab linnapiirkonna tegevuskava koostaja, kelleks võib olla vastava linnapiirkonna keskuslinn või linnapiirkonna asukohapõhine maakondlik arendusorganisatsioon. Ida-Viru linnapiirkondades digi- ja rohelahenduste projektide välja valimiseks moodustatakse maakondliku arendusorganisatsiooni poolt ühine Ida-Viru linnapiirkondade komisjon.

Linnapiirkonna hindamiskomisjoni koosseis esitatakse kooskõlastamiseks rakendusasutusele, et anda hinnang hindamiskomisjoni koosseisu vastavusele käesolevas paragrahvis nimetatud põhimõtetele. Tegevuskava koostaja esitab juurde teabe, mis kirjeldab hindamiskomisjoni liikmete valiku protsessi ning selgitab valikuid isiku nimetamiseks hindamiskomisjoni koosseisu. Hindamiskomisjoni liikmeks olemine ja tegevus peab vältima hindamiskomisjoni

maine, usaldusväärsuse ning autoriteedi kahjustamist. Kuna linnapiirkonna hindamiskomisjonide töö tulemusena selguvad projektid, millele avaneb võimalus hakata toetust taotlema, siis on hindamiskomisjonide töö avalikkuse kõrgendatud tähelepanu all ja rakendusasutus peab tagama, et valikute tegemine toimuks läbipaistvalt ja erapooletult.

Linnapiirkondade toetusskeemi eesmärgiks on leida linnapiirkondadele olulisi projektiideid laiapinnalisel ja erinevaid huvigruppe kaasaval viisil, mistõttu lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse esindajatele tuleb kutsuda hindamiskomisjoni ka vastava linnapiirkonna ettevõtlussektori, mittetulundusühenduste ning teadus- ja haridusasutuste esindajad. Ida-Viru linnapiirkondade ühise komisjoni koosseis peab olema üles ehitatud sarnastest põhimõtetest lähtuvalt. Linnapiirkonna hindamiskomisjoni koosseisust kuni 50 protsenti võivad moodustada sama linnapiirkonna linna- või vallavolikogu liikmed, linna- või vallavalitsuse liikmed ning linna- või vallavalitsuse ametnikud ja töötajad. Sel juhul on hindamiskomisjonis tagatud ka sidusgruppide mõjus esindatus ja võimalus projektivalikus kaasa rääkida.

Tunnustatud ettevõtte all peetakse silmas piirkonnas hea avaliku mainega ettevõtteid, kes on piirkonnas oluliseks tööandjaks ja maksumaksjaks. Ettevõtja, kellele tehakse ettepanek osaleda hindamiskomisjoni töös, peaks olema oluline tööandja vähemalt kahekümne töötajaga ja vähemalt 1 miljoni euro suuruse aastakäibega 2021. aastal, peaks olema tegutsenud piirkonnas vähemalt 3 aastat, peaks olema hea mainega või muul moel tunnustatud, näiteks ettevõtlusauhinnaga. Ettevõtjate organisatsioonina peetakse silmas erasektori algatusel ja eestvedamisel moodustatud katusorganisatsiooni, näiteks maakondlik ettevõtjate ühendus või mõne üleriigilise esindusorganisatsiooni piirkondlik esindus. Ettevõtjate organisatsiooniks ei loeta avaliku sektori asutatud/valitseva mõjuga organisatsioone. Tunnustatud mittetulundusühingu all mõistetakse piirkonna ühiskondlikus elus aktiivselt osalevaid mittetulundusühinguid, keda on nomineeritud ka avalikel konkurssidel. Esindaja peab olema juhatuse esitatud/kinnitatud. Esindatav mittetulundusühing ei tohi olla riigi ega omavalitsuse valitseva mõju all.

Määruses nimetatakse ära ka läbivad nõuded hindajatele. Hindamiskomisjoni liikmeks ei saa nimetada isikut, kes on jõustunud kohtuotsuse alusel süüdi mõistetud ametialases süüteos või karistusseadustiku § 209–212, 217^2 või 280 alusel ning kelle karistusandmeid ei ole karistusregistri seaduse alusel kustutatud ja arhiivi kantud. Vastav nõue tuleneb ÜSS2021_2027 § 11 lõikest 2.

Linnapiirkonna hindamiskomisjoni liikmed peavad enne ettepanekute hindamist deklareerima erapooletust ja sõltumatust hinnatavast ettepanekust. Hindamiskomisjoni liikmetel tuleb erapooletuse ja sõltumatuse tagamiseks arvestada korruptsioonivastase seaduse § 7 nimetatud põhimõtteid isikute seotuse kohta ning sama seaduse § 11 lõikest 3 tulenevaid toimingupiirangute sätteid. Näiteks olukorras, kus hindamiskomisjoni kuuluvad ka ettepaneku esitanud linnapiirkonna kohaliku omavalitsuse üksuste esindajad, tuleb huvide konflikti vältimiseks neil ennast taandada esindatava kohaliku omavalitsuse üksuse asutuse esitatud ettepaneku hindamisest, või ettepaneku hindamisest, kus esindatav kohaliku omavalitsuse üksuse asutus on ettepanekusse kaasatud partnerina. Hindamiskomisjoni liige peab tagama hindamiskomisjoni töö käigus teatavaks saanud informatsiooni konfidentsiaalsuse ning seda mitte avaldada kolmandatele osapooltele. Ettepanekute valikul kaasa rääkimiseks on oluline leida hindamiskomisjoni liikmeks kompetentsed hindajad, kes soovitavalt omavad teadmisi või kogemusi linnakeskkonna arendamisest ning osalenud ka varasemalt mõnes projektide valikuga

seotud töögrupis. Tagamaks hindamiskomisjoni töö sujuvust, võib nimetada hindamiskomisjoni liikmetele ka asendusliikmed.

Tegevuskava koostaja teavitab rakendusüksust ja rakendusasutust hindamiskomisjoni moodustamisest, edastades dokumendi komisjoni kinnitamise kohta. Hindamiskomisjoni teenindamise rolli täidavad keskuslinn või maakondlik arendusorganisatsioon kui ka rakendusüksus. Viimane koondab ettepanekuga seotud materjalid ning saadab need hindamiskomisjoni teenindavale keskuslinna üksusele või Ida-Virumaa ühise komisjoni puhul Ida-Viru maakondlikule arendusorganisatsioonile. Hindamiskomisjoni tööks vajalikku täiendavat infovahetust hindamiskomisjoni ning ettepaneku esindaja vahel koordineerib rakendusüksus. Rakendusüksus kaasab hindamiskomisjonide töösse sisendi andmiseks eksperte. Näiteks selleks, et hinnata projektides universaaldisaini põhimõtetega ja kehtivate ligipääsetavuse nõuetega arvestamist, võib kaasata nõuandvas rollis ligipääsetavuse eksperdi. Avaliku ruumi või hoonete ehitamise projektiideedele seisukoha andmiseks võib kaasata sõltumatu ruumiloome eksperdi, kes omab volitatud arhitekti kutsetunnistust, tase 7. Rakendusüksus võib osaleda hindamiskomisjoni koosolekutel vaatlejana. Hindamiskomisjonide koosolekute ettevalmistamise, kokkukutsumise, korraldamise, protokollimise ja muu tehnilise teenindamise eest vastutab keskuslinn või maakondlik arendusorganisatsioon.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava ettepanekute hindamise kord, valikukriteeriumid ja- metoodika.

Projektide valikul lähtutakse perioodi 2021-2027 rakenduskava seirekomisjoni poolt heaks kiidetud üldistest valikukriteeriumidest. Käesolevas toetusskeemis kasutatavad valikukriteeriumid on järgmised:

1) projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele – 35 protsenti valikukriteeriumite 1-4 koondhindest, sh

hinnatakse, kuivõrd vajalik ning mõjus on toetus meetme eesmärkide seisukohast. Hinnatakse kavandatud tegevuste panust vastava meetme väljundi- ja tulemusnäitajate sihttasemete saavutamisse. Hinnatakse projekti tulemuste jätkusuutlikkust pärast projekti lõppu, projekti ruumilahenduste kvaliteeti ja esteetikat, kehtivate ligipääsetavuse nõuete ja universaaldisaini põhimõtetega arvestamist.

Strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega arvestamine ligipääsetavust parandaval moel on üks mõju kriteeriume komponente. Hinnatakse, kuivõrd on teadvustatud ja arvestatakse projekti ettevalmistamisel ligipääsetavuse nõuetega ning kasutatakse universaaldisaini elemente. Ligipääsetavuse nõuete täitmine on hilisemas projekti elluviimise etapis kohustuslik ja projektide valikul hinnatakse kavandamisel lahenduste disainimise võimalust viisil, mis muudab nad suurimal võimalikul määral kõigile inimestele kasutatavaks ilma vajaduseta teha kohandusi või kasutada eridisaini.

2) projekti põhjendatus – 30 protsenti valikukriteeriumite 1-4 koondhindest, sh

hinnatakse, kas projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud - on olemas püstitatud probleem, kitsaskoht või kasutamata võimalus. Hinnatakse, kas kõik kavandatud tegevused on projekti eesmärkidega seotud ning elluviimise seisukohast vajalikud. Hinnatakse, kas ettepanekus

märgitud projekt tuleneb linnapiirkonna strateegiast ja kuidas projekt panustab linnapiirkonna strateegias seatud eesmärgi suunas edenemisele.

3) toetuse taotleja ja partnerite suutlikkus projekt ellu viia – 20 protsenti valikukriteeriumite 1-4 koondhindest, sh

hinnatakse, kas projekti teostamiseks on taotlejal või partneril võimekus leida projekti elluviimiseks vajalikud vahendid. Hinnatakse, kas projektiettepaneku esitajal või partneritel on piisavalt kogemusi valdkonnas, sarnaste projektide juhtimise kogemust. Hinnatakse, kas projekti elluviimiseks on olemas vajalikud tehnilised eeldused (nt ehituslik põhiprojekt, ekspertiisid, load jms) või kas nende saamine on tõenäoline, et projekt kavandataval kujul meetme tähtaegu arvestades ellu viia.

4) projekti kuluefektiivsus – 15 protsenti valikukriteeriumite 1-4 koondhindest, sh

hinnatakse, kas projekti eelarve on põhjendatud ning planeeritud optimaalselt saavutamaks maksimaalset mõju ja tulemusi, arvestades sarnaste tegevuste tavalist kulukust ja konkreetse projektiettepaneku võimalikke eripärasid.

5) projekti panus „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtide saavutamisse keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel

Projektile lisatakse 0,2 lisapunkti, kui projekti eesmärk on säästvate liikumisviiside arendamine, projekti raames võetakse kasutusele rohelahendused või projekt aitab kaasa keskkonnaseisundi parandamisele või kliimamuutuste leevendamisele.

Viienda kriteeriumi näol on tegemist boonuskriteeriumiga, mille kaudu hinnatakse projekti panust strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetesse ja sihtidesse keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel. Sellisteks projektideks saavad olla projektid, mille eesmärgiks on säästvate liikumisviiside arendamine (näiteks rattataristu rajamine Ida-Virumaa linnapiirkondades) või tegemist on rohelahenduste kasutusele võtmisele suunatud projektidega (näiteks parkide bioloogiline mitmekesistamine). Lisaks saab boonuspunktid anda projektile, milles kasutatakse kliimamuutuste leevendamiseks või keskkonnaseisundi parandamiseks täiendavaid rohelahenduste elemente (linnaruumis kõrghaljastuse suurendamine, sademevee loomulikku imbumist toetavate katendite kasutuselevõtt, sademevee akumuleerimine vms) või muul viisil panustamist.

2021-2027 struktuuritoetuste eraldamisel võetakse ühe läbiva kriteeriumina arvesse Euroopa Bauhausi raamistikku[7], mis kirjeldab elukeskkonna kvaliteedipõhimõtteid ja selgitab heaks ruumiloomeks vajalikke tegureid. Ruumiloome olulisusest ning Euroopa Komisjoni suundadest elukeskkonna arendamisel võib lugeda materjalist „Eesti ruumiloome läbi Euroopa uue Bauhausi prisma“[8]. Toetatavad linnaruumi projektid peavad võimalikul moel kandma kolme Euroopa Bauhausi raamistiku põhiväärtust:

- kestlik – alates kliimaeesmärkidest kuni ringmajanduse, nullsaaste ja elurikkuseni;
- kaunis – kogemuste ja stiili kvaliteet, mis läheb funktsionaalsusest kaugemale;

[7] https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2021-09/COM(2021)_573_ET_ACT.PDF
[8] https://envir.ee/media/4254/download

• kaasav – mitmekesisuse väärtustamine, võrdsus kõigi jaoks, kättesaadavus ja taskukohasus.

Euroopa uue Bauhausi „kestlik, kaasav ja kaunis“ põhimõtetele vastavad Eestis 2019. aastal ministeeriumite vahel kokku lepitud kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted[9]. Viidatud ruumikvaliteedi põhimõtteid võetakse arvesse ka hindamismetoodikas linnaruumi projektide valikukriteeriumite sisustamisel. Kriteeriumi „projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele“ lõikes hinnatakse hoonete ja rajatiste puhul kavandatava lahenduse linnaruumi sobivust ja ümbritseva avaliku taristu terviklikkust, loodava ruumi kvaliteeti ja esteetikat, objekti edasiste ülalpidamise kulude mõistlikkust, ligipääsetavuse nõuetega arvestamist ja universaaldisaini komponentidega arvestamist. Kriteeriumi „projekti põhjendatus“ raames hinnatakse, kas valitud lahendusteed probleemi lahendamiseks on põhjendatud kooskõlas sihtgrupi suuruse, vajaduste ning ootustega, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad ning arvestavad perspektiivsete muutustega. Valikukriteeriumi 5 näol hinnatakse kõrgemalt projekti, mille raames rohelahenduste kasutusele võtmisega panustatakse täiendavalt kliimamuutuste leevendamisse või keskkonnaseisundi parandamisse.

Toetusskeemile kohalduva hindamismetoodika koostab ja kinnitab rakendusüksus, arvestades lisaks üldistele valikukriteeriumitele ka rakendusasutuse ning asjaomaste strateegia „Eesti 2035“ sihtidega seotud valdkonnaministeeriumite sisendit. Ettepanekuid hinnatakse valikukriteeriumite 1-4 lõikes hindelisel skaala nullist neljani, kus neli on kõige tugevam ning null kõige nõrgem hinne. Hinnete väärtused kirjeldatakse täpsemalt ära hindamismetoodikas. Iga kriteeriumi ning koondhinde lõikes sätestatakse lävend, mille ületamine on eelduseks ettepaneku positiivseks hindamisele ning linnapiirkonna tegevuskavasse nimetamiseks. Valikukriteeriumite 1-4 hinnetele lisatakse valikukriteeriumi 5 boonuspunktid, mille tulemusena moodustub projekti koondhinne.

Iga ettepaneku kohta koostatakse hindamisleht, kuhu kantakse kriteeriumite lõikes hinded koos täiendavate kommentaaride või põhjendustega. Hindamiskomisjoni poolt läbi viidud hindamisest kirjaliku jälje jätmiseks koostab linnapiirkonna keskuslinn või maakondlik arendusorganisatsioon hindamisprotokolli, mille lisana hindamislehed esitatakse.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava koostamise, kooskõlastamise ja kinnitamise kord.

Sarnaselt perioodi 2014-2020 linnapiirkondade jätkusuutliku arendamise meetmetega koostatakse toetuse andmise alusena linnapiirkondade tegevuskavad, mis sisaldavad linnapiirkonna hindamiskomisjoni poolt hindamise tulemusena saadud koondhinde alusel reastatud projektiettepanekuid. Linnapiirkonnale arvestatud vahendeid ületavad projektid nimetatakse linnapiirkonna tegevuskava reservnimekirja. Nende projektide osas saab vahendeid taotleda vaid juhul kui eelmiste projektide osas vabaneb vahendeid (nt projektid odavnevad või nende elluviimine ei osutu võimalikuks). Negatiivse hinde saanud ettepanekuid tegevuskavasse ei nimetata.

Tegevuskavas tuuakse välja olulisemad kavandatava projekti kohta käivad andmed. Tegevuskavas nimetatakse ära projekti nimetus, projekti osapool(ed), projekti panus väljund- ja tulemusnäitajatesse, indikatiivne abikõlblike kulude eelarve, toetussumma ja indikatiivne taotluse esitamise ajakava aasta täpsusega. Tegevuskava koostaja esitab linnapiirkonna

[9] https://kul.ee/kunstid-ja-loomemajandus/arhitektuur

tegevuskava eelnõu ja selle aluseks oleva hindamisprotokolli koos ettepanekute hindamislehtedega rakendusüksusele üle vaatamiseks ja kinnitamiseks.

Rakendusüksus kontrollib, et linnapiirkonna hindamiskomisjonid on järginud etteantud hindamismetoodikat ning hindamisprotokoll koos hindamislehtede ja tegevuskava eelnõuga on vormistatud nõuetekohaselt. Rakendusüksuse toimingu eesmärk ei ole ise projektiettepanekuid üle hinnata vaid veenduda hindamisprotseduuride rakendamises. Rakendusüksus võib teha järelpärimisi või paluda linnapiirkonna hindamiskomisjonil täiendada või parandada esitatud dokumente. Kui hindamine ei ole rakendusüksuse hinnangul toimunud nõuetekohaselt, saab rakendusüksus nõuda ka uue hindamise läbi viimist.

Kui tegevuskava on rakendusüksuse hinnangul koostatud nõuetekohaselt, kinnitab rakendusüksus selle, teavitades sellest ka linnapiirkonna tegevuskava koostajat. Ühtlasi teavitab rakendusüksus läbi e-toetuse keskkonna ka ettepanekute esitajaid linnapiirkonna tegevuskavasse arvamisest või mittearvamisest. Eraldi ärakuulamise protseduuri tegevuskavasse nimetamata jätmise puhul teostada ei ole vaja, kui otsus põhineb taotluses esitatud andmetele ning puuduste kõrvaldamiseks esitatud teabel ja selgitustel. Ettepaneku esitajal on õigus tutvuda vastava linnapiirkonna tegevuskavasse arvatud projektidele antud hinnangutega hindajate lõikes nii, et hindaja nime ja hinnangut ei ole võimalik omavahel seostada. Ettepanekute hindamist saab vaidlustada, esitades vaide rakendusüksusele.

Kinnitatud tegevuskava avalikustatakse rakendusüksuse, linnapiirkonna omavalitsuste ning asukohapõhise maakondliku arendusorganisatsiooni veebilehel.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava muutmise kord.

Tegevuskava muutmise võib algatada tegevuskava koostajana linnapiirkonna keskuslinn või maakondlik arendusorganisatsioon, teavitades sellest rakendusüksust. Juhul kui tegevuskava projektide nimekiri ei võimalda kogu linnapiirkonnale arvestatud eelarve ära kasutamist, võib läbi viia uute ettepanekute kogumise, mille puhul on aluseks määruse § 10-14 nimetatud sätted. Ettepanek asetub tegevuskava projektide järjestusse vastavalt hindamisel saadud koondhindele.

4. peatükk. Nõuded toetuse taotlejale, partnerile ja taotlusele

Eelnõu §-s 16 sätestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Taotlusi toetuse saamiseks saab esitada vaid tegevuskavas toodud projektide osas. Toetust saab taotleda kavas nimetatud projekti osapool, kelleks võivad olla nii kohaliku omavalitsuse üksused, äriühingud, avalik-õiguslikud isikud ning mittetulundusühendused. Taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse § 3 lõikes 2 nimetatud nõuetele, mis tähendab:

1) neil on perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse või perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus tagasi makstud, kui nõude täitmise tähtpäev on saabunud;
2) neil või nende seaduslikul esindajal ei ole karistusseadustiku § 209, 209[1], 210, 260[1], 372, 373, 379 või 384 alusel määratud kehtivat karistust;
3) nende taotluses nimetatud tegevusega seotud majandustegevus ei ole lõppenud ega peatunud, kui nad tegelevad majandustegevusega;
4) nende maksu- või maksevõlg riigile koos intressiga ei ole suurem kui 100 eurot või see on ajatatud;
5) taotleja on täitnud taotluse esitamise ajaks maksudeklaratsiooni ja majandusaasta aruande

esitamise kohustuse, kui see on asjakohane;
6) nad ei ole pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel;
7) nad ei ole raskustes ettevõtjad, kui nii on ette nähtud Euroopa Liidu õiguse kohaselt;
8) neil on projekti elluviimiseks ja haldamiseks vajalik kvalifikatsioon või kogemus ning õiguslik, organisatsiooniline või tehniline eeldus vastavalt toetuse andmise tingimuste määrusele.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse taotleja kohustused.

Paragrahvis viidatakse ühendmääruse § 2 lõikes 3 sätestatud nõuetele, kus nimetatakse taotleja kohustused, kui ta on taotluse esitanud. Eelkõige peab taotleja ise tõendama, et tema ja projekti kaasatud partner või partnerid vastavad eelnõus nõutud tingimustele. Taotluses on oluline kirjeldada ja selgitada projektiga kavandatut võimalikult selgelt ja täpselt. Samuti tuleb taotlejal rakendusüksuse nõudmisel anda täiendavat teavet, sest rakendusüksus peab veenduma, et taotleja ja taotluses esitatud teave vastavad eelnõule.

Eelnõu §-s 18 tuuakse ära nõuded taotlusele.

Viidatud ühendmääruse § 4 lõikes 1 sätestatakse miinimumnõuded taotluses esitatavale teabele, mida eelnõus täpsustatakse. Taotlus koostatakse tegevuskavas nimetatud projekti või selle osa kohta, eeldusel et selle kohta on läbitud eelnõustamine rakendusüksuses.

Taotlusega kavandatud projekt peab sõltumata oma väljundist vastama universaaldisaini põhimõtetele - toetuse tulemusena valmiv objekt peab ilma ümberkorraldusteta olema ligipääsetav ja kasutatav kõikidele kasutajagruppidele parimal võimalikul viisil. Täpsemat teavet ja vajadusel konsultatsiooni universaaldisaini küsimuste osas saab võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusest[10]. Samuti tasub tutvuda Riigikantselei ligipääsetavuse rakkerühma poolt tehtud kokkuvõttega ligipääsetavuse olukorra kohta ja ettepanekutega[11] ligipääsetavuse suurendamiseks. Meetmest abikõlblik ettevalmistav kulu on ka ligipääsetavuse ekspertiisi tellimine ehitusprojektile, mis võimaldab taotlejal jõuda sobivaimate ehituslike lahendusteni.

Lisaks peab taotlus sisaldama informatsiooni, mis võimaldab hinnata taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, kui see on antud projekti puhul asjakohane. Kliimakindluse hindamiseks on Euroopa Komisjon välja andnud teatise nr 2021/C 373/01, millega kehtestatakse taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027[12], et tagada kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete integreeritus toetatavates projektides. Taristu näiteks on hooned, võrgutaristu, jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad ning võrgutaristud.

Kui toetust antakse regionaalabina üldise grupierandi määruse artikkel 14 alusel, tuleb toetuse taotlusele täiendavalt lisada kinnitus, et toetuse abil tehtavale investeeringule ei ole eelnenud ümberpaigutamist ning ümberpaigutamist ei toimu kahe aasta jooksul pärast projekti lõpetamist. Ümberpaigutamiseks loetakse üldise grupierandi määrusel alusel sama või sarnase tegevuse või selle osa üleviimist ühest Euroopa Majanduspiirkonna (edaspidi EMP) lepingu osalisriigi ettevõttest (algne ettevõte) teise EMP lepingu muus osalisriigis asuvasse ettevõttesse, kuhu toetatav investeering tehakse (toetatav ettevõte), juhul kui toode või teenus täidab nii

[10] http://kompetentsikeskus.sm.ee
[11] https://epnu.ee/wp-content/uploads/Riigikantselei_Ligipaasetavuse_rakkeruhma_-lopparuanne.pdf
[12] https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1/language-en

algses kui ka toetatavas ettevõttes vähemalt osaliselt sama otstarvet ja vastab sama liiki tarbija nõudmistele või vajadustele ning EMPs asuva abisaaja ühes ettevõttes lähevad samas või sarnases tegevusalas kaduma töökohad.

Taotlus koosneb taotlusvormist ja lisadest, mis sisaldavad lõikes 4 ning 5 küsitud informatsiooni. Taotlusvormi ja lisade kirjelduse paneb rakendusüksus üles oma veebilehele. Toetuse taotlemiseks vajaliku info avaldab rakendusüksus oma veebilehel hiljemalt taotlemise avamise hetkeks ning nõustab kõiki potentsiaalseid taotlejaid taotluste koostamiseks.

5. peatükk. Eelnõustamine ja taotluse menetlemine

Eelnõu §-s 19 sätestatakse nõuded eelnõustamise läbimiseks.

Eelnõustamine kujutab endast protsessi, kus tulevane toetuse taotleja ja rakendusüksus lepivad kokku olulisemates taotluse esitamise ja elluviimisega seotud asjaoludes, et lõpliku taotluse esitamisel ei ilmneks enam olulisi puudusi. Eelnõustamise eesmärgiks on tutvustada taotluse esitamiseks vajalikke nõudeid ning rääkida läbi erinevad võimalused, kuidas sõltuvalt projekti iseloomust jõuda parimate asjakohaste lahendusteni. Rakendusüksus viitab tegevustele kohalduvatele läbivatele nõuetele või juhenditele, nõustab riigiabi esinemise ja tingimuste osas, juhib tähelepanu kavandatava projekti võimalikele puudustele, annab soovitusi ja teeb ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks. Eelnõustamise käigus täpsustatakse, millised kohustuslikud dokumendid tuleb taotlusele lisada, sealhulgas kas on vajalik esitada kliimakindluse analüüs. Eelnõustamise käigus arutatakse läbi ka taotluse esitamisele eelnevate vajalike ettevalmistavate tegevuste realistlik aja- ja tegevuskava, et oleks tagatud tähtajaks nõuetekohase taotluse esitamine. Eelnõustamise eesmärk on pakkuda rakendusüksuse poolt tuge taotluste sisulise kvaliteedi ning ettevalmistatuse tõstmiseks, kuid vastutus taotluse sisu, ettevalmistamise ning nõuetekohasel kujul tähtaegse esitamise eest on toetuse taotlejal. Kui taotluse esitamine on kavandatud või viibib rohkem kui üks aasta eelnõustamisest, tuleb eelnõustamine ettevalmistamisega seotud asjaolude infovahetuseks uuesti läbida. Täiendav eelnõustamine on soovitatav läbida vähemalt kuus kuud enne taotluse esitamise tähtaega, et tagada taotluse esitamise hetkeks vajalik taotluse ettevalmistatuse tase, sh taotluse kohustuslike lisadokumentide valmimine.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse toetuse taotlemise tähtaeg.

Taotlus tuleb esitada tegevuskavas nimetatud tähtajaks. Projektide tulemuslikuks elluviimiseks programmperioodi lõpuks on sätestatud taotluse esitamise tähtajana hiljemalt 31. detsember 2025. Tegevuskavas taotluse esitamise tähtajana esitatud aastat võib rakendusüksuse kooskõlastuse korral pikendada, kuid mitte kauem kui 31. detsembrini 2025. Kooskõlastuse andmise otsustab rakendusüksus lähtuvalt taotluse ettevalmistamise pikenemisele toodud põhjustest.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse toetuse taotluse esitamise ja menetlemise tingimused.

Tegemist on jooksva taotlemisega, taotlusi menetletakse nende esitamise järjekorras. Taotluste menetlemise tähtaeg on kuni 45 tööpäeva, mis tähendab et hiljemalt 45 tööpäeva möödumisel taotluse esitamise tähtpäevast arvates teeb rakendusüksus taotlejale teatavaks taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse. Seda tähtaega võib põhjendatud juhtudel pikendada kuni kümme tööpäeva, kui taotluses või sellega kaasnevates dokumentides on väiksemaid puudusi või on vaja lisateavet. Sel juhul tehakse taotlejale ettepanek taotlust muuta

ja pikendatakse vajadusel taotluse menetlemiseks ette nähtud tähtaega puuduste kõrvaldamise, taotluse muutmise või dokumentide või teabe esitamise aja võrra. Juhul kui taotluses on selliseid puudusi, mida ei ole võimalik kümne tööpäeva jooksul kõrvaldada, näiteks puuduvad taotluse juurde kuuluvad kohustuslikud lisadokumendid (omandiõigust puudutavad dokumendid, ehitusprojekti dokumentatsioon, kliimakindluse analüüs vms), teeb rakendusüksus taotluse osas nõuetele mittevastavaks tunnistamise tõttu rahuldamata jätmise otsuse. Juhul kui 31. detsember 2025 ei ole saabunud, on põhinimekirja projekti taotlejal võimalus esitada nõuetele vastavaks viidud taotlus uuesti.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise eeldused.

Rakendusüksus tunnistab taotleja, partneri, kaasatava organisatsiooni ja taotluse nõuetele vastavaks, kui need vastavad määruse nõuetele. Rakendusüksus võib pöörduda linnapiirkonna hindamiskomisjoni poole kui taotluses ilmnevad olulised muutused võrreldes hinnatud ettepanekuga. Näiteks võib ilmneda, et võrreldes tegevuskava koostamise aluseks olnud ettepanekuga soovitakse projekt ellu viia vähendatud mahus või siis vastupidiselt soovitakse projekti lisada täiendavaid tegevusi. Erinevad muutused võivad mõjutada ka tegevuskavas näidatud projekti panust väljundnäitajatesse. Linnapiirkonna hindamiskomisjon saab anda tagasisidet, kas projekt uuendatud kujul on endiselt põhjendatud ning eelistatud lähtuvalt meetme valikukriteeriumitest. Linnapiirkonna hindamiskomisjoni negatiivse hinnangu korral projekti muudatusi ei aktsepteerita.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Taotluse rahuldamise otsused teeb rakendusüksus vastavalt ühendmääruse § 8 lõikele 1, mis tähendab et rahuldamise otsus tehakse juhul kui linnapiirkonna tegevuskavas nimetatud taotleja, partner ja taotlus vastavad toetuse andmise tingimuste määruses nimetatud nõuetele.

Taotluse rahuldamise otsuses märgitakse ühendmääruse § 8 lõikes 4 loetletud teave: andmed toetuse saaja ja projekti kohta, toetuse saaja kohustused, toetuse maksmise tingimused, viide otsuse vaidlustamise kohta ja otsuse tegija andmed, samuti teave riigiabi, sealhulgas grupierandiga hõlmatud riigiabi, või vähese tähtsusega abi andmise kohta, kui tegemist on sellise abi andmisega.

Taotluste menetlemisel lähtub rakendusüksus linnapiirkonna tegevuskavas fikseeritud toetuse summast, meetme tingimuste kohaselt on võimalik teha taotluse rahuldamise otsust suuremas summas kui tegevuskavas toodud toetuse summa. Toetuse summa suurendamise eeldusteks loetakse seda, kui tegemist on kulude kallinemisega riigihanke tulemusel või projekti tegevuste elluviimise seisukohast põhjendatud või ettenägematute kulude lisandumisega. Maksimaalse toetussumma suurendamise põhjendatus on lõppastmes rakendusüksuse otsustada. Toetuse suurendamisel lähtub rakendusüksus järgnevatest lisakriteeriumitest:

- taotluse rahuldamise otsuses võib toetuse summat suurendada kuni 20 protsendi ulatuses tegevuskavas projektile arvestatud toetuse summast. Kokkuleppelise 20 protsendi piirmäära kehtestamisega aktsepteeritakse teatud indikatiivsust ettepanekute eelarvete koostamisel, kuid arvestatakse ka ettepanekutes võetud taotlejapoolseid kohustusi tegevused ettenähtud kujul ellu viia;
- projekti toetuse summa suurendamist peab võimaldama sama taotleja mõne teise tegevuskava projekti rakendamisel ülejäävate vahendite maht. Kuna tegevuskava on koostatud linnapiirkonnale eraldatud vahendite ulatuses, on ka igale projektile eraldatud

toetuse summa tegevuskavas limiteeritud. Igal taotlejal on õigustatud ootus saada projektile toetust tegevuskava põhinimekirjas toodud mahus. Seega võimalikud muutused saavad vaid puudutada sama taotleja erinevaid projekte. Oluline on rõhutada, et toetusvahendeid saab üle kanda sama taotleja sama linnapiirkonna tegevuskava teisest projektist, mis on rakendusüksuses menetluses (st. taotlus on esitatud, kuid veel rahastamata staatuses või siis rahastatud, kuid veel lõpetamata staatuses). Kui projekt lõpetatakse, arvestatakse ülejäänud eelarvelised vahendid tegevuskava reservnimekirja projektidele. Sätte mõte on kasutamata jäävad vahendid vajadusel ümber suunata võimalikult kiiresti ning mitte hoida neid kinni projektide võimalike kulude kasvu katteks.

Sealjuures tuleb silmas pidada, et sama toetuse taotleja lõppenud ning rahastatud projektide omafinantseerimise määr on kumulatiivselt vähemalt 30 protsenti abikõlblikest kuludest. Kui mõne projekti elluviimisesse panustavad ka partnerid, arvestatakse sellegipoolest kogu projekti omafinantseerimise määra.

Eelnõu §-s 24 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel, s.t. kui taotleja, partner või taotlus ei vasta kas või ühele ette nähtud nõudele, kui taotleja on esitanud valeandmeid või ei võimalda teha enda ja partneri juures kontrolli või kui taotleja ei ole nõus taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga.

Eelnõu §-s 25 sätestatakse taotluse osalise või kõrvaltingimuste rahuldamise tingimused.

Taotluse osalise rahuldamise otsuse teeb rakendusüksus ühendmääruse § 9 lõikes 1 kirjeldatud juhtudel, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole võimalik toetuse mahu tõttu või kui täielik rahuldamine ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti sisu, tulemusi või eesmärki.

Taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsus tehakse vastavalt ühendmääruse § 9 lõikele 2, kui on tõenäoline, et lõpliku otsuse tegemiseks vajalik eeldus saabub või täidetakse hiljemalt kõrvaltingimuses märgitud tähtaja jooksul ja kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik. Taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse puhul tekib toetuse saajal õigus maksetele alles pärast seda kui tingimus on täidetud. Kõrvaltingimuseks ei seata selliseid tingimusi, millele vastavust hinnatakse osana taotluse nõuetele vastavuse kontrollist.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimused.

Otsuse muutmise võib algatada nii rakendusüksus kui ka toetuse saaja.

Analoogselt määruse § 22 lõikega 3 kui projekti elluviimise käigus pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist tekib vajadus projekti muudatusteks, võib rakendusüksus pöörduda linnapiirkonna hindamiskomisjoni poole hinnangu küsimiseks.

Projekti põhjendatud kallinemise korral võib toetuse summat suurendada vaid juhul, et selleks on võimalik kasutada muudest projektidest vabanenud vahendeid, lähtuvalt § 23 lõike 6 punktidest 1 ja 2.

Rahuldamise otsuse muutmise taotlus peab olema esitatud projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul ja rakendusüksus peab muutmise otsustama 20 tööpäeva jooksul.

Eelnõu §-s 27 viidatakse, millal on rakendusüksusel õigus taotluse rahuldamise otsus kehtetuks tunnistada.

Taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse osaliselt või täielikult kehtetuks vastavalt ühendmääruse §-le 14. Lisaks on võimalik vastavalt ühendmääruse § 37 lõikele 7 tunnistada taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui finantskorrektsiooni otsusega vähendatakse kogu taotluse rahuldamise otsuses nimetatud toetus.

Eelnõu §-s 28 sätestatakse linnapiirkonna tegevuskava reservprojektide menetlusse võtmise kord.

Reservprojektide toetamine osutub võimalikuks, kui põhinimekirja projektide rakendamisel vabaneb piisaval hulgal linnapiirkonnale eraldatud vahendeid. Vabad vahendid võivad tekkida projektide odavnemisel või tegevustest loobumisel. Reservprojektidele ei suunata vabanenud vahendid, mida kasutatakse projekti toetuse suurendamiseks § 23 lõike 6 alusel.

Reservprojekte saab rahastada vastavalt nende järjestusele linnapiirkonna tegevuskavas. Vabade vahendite olemasolul teavitab rakendusüksus reservprojekti omanikku vabade vahendite mahust ning võimalusest toetust taotleda. Reservprojekti taotleja peab avaldama oma valmisolekut projekt etteantud ajaraamides ellu viia ning läbima seejärel eelnõustamise vastavalt § 19 kirjeldatud korrale.

6. peatükk. Toetuse saaja, partneri ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

Eelnõu §-s 29 sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused.

Toetuse saajal ja partneril on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja selgitusi.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse saaja täidab ühendmääruse §10 lõikes 1 sätestatud kohustusi. Need puudutavad projekti nõuetekohast elluviimist, teabe esitamist, andmete kogumist. Toetuse saaja peab võimaldama projekti kontrollimist, tagastama tagasimaksmisele kuuluva toetuse tähtaegselt, täitma teavitamisega seotud nõudeid, säilitama kulude aluseks olevad dokumendid ja tõendid jne. Lisaks on toetuse saajal kohustus avaldada oma veebilehel projekti tulemused ning hoidma seda avalikuna vähemalt 2 aasta jooksul pärast projekti lõppemist.

Lõikes 3 sätestatakse, et partner täidab ühendmääruse § 10 lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustusi. Partneri kohustused kattuvad suures osas toetuse saaja kohustustega. Ka partner peab võimaldama taotluses esitatud teabe kontrollimist projektiga seotud ruumides. Erinevus toetuse saaja kohustustest on see, et ainult toetuse saaja peab tagama projekti elluviimist ettenähtud tingimustel ja nõutud tulemuste saavutamist; teavitama rakendusüksuste e-toetuste keskkonnas projektiga seotud andmete muutumisest; tagastama tagasimaksmisele kuuluva toetuse. Partner, kes ei ole riigihangete seaduse tähenduses hankija, peab järgima riigihangete seadust, kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse tähenduses, välja arvatud juhul, kui partner on valitud ja partneri tehtavate tegevuste maksumus on kujunenud toetuse saaja poolt läbiviidud riigihanke tulemusel.

Kui toetuse saaja ei pea järgima riigihangete seadust ja asja või teenuse eeldatav abikõlblik maksumus ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem, järgib toetuse saaja ühendmääruse § 11 lõigetes 1 ja 4-7 sätestatud ostumenetluse läbiviimise nõudeid, eesmärgiga tagada aus ja läbipaistev ostumenetlus.

Eraldi on välja toodud kohustuses üle kümne miljoni kogumaksumusega projekti puhul korraldama teavitusürituse eesmärgiga informeerida avalikkust toetuse saamisest, kaasates ürituse läbiviimisse korraldusasutuse, kes kaasab Euroopa Komisjoni. Teavitusürituse korraldamisel tuleb juhinduda teavitusmääruse § 2 lõikes 4 nimetatud nõuetest.

Eelnõu §-s 30 sätestatakse rakendusüksuse õigused ja kohustused.

7. peatükk. Aruannete esitamine

Eelnõu §-s 31 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise kord.

Aruanded tuleb esitada vähemalt üks kord aastas, 31. detsembri seisuga ja hiljemalt 15. jaanuaril. Rakendusüksuse nõudmisel esitatakse aruandeid vajadusel ka tihemini (näiteks juhul, kui projekti väljundnäitajaid on saavutatud ja neid saab raporteerida ka poolaasta ehk 30.06 seisuga). Kõik aruanded tuleb esitada e-toetuse keskkonna kaudu. Aruannetes tuleb kajastada peamine teave projekti kohta, teostatud tööd ja tegevused, projektile tehtud maksed ning tulemuste ja eesmärkide saavutamine, sh väljund- ja tulemusnäitajate täitmine. See hõlmab ka strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi. Kuna perioodil 2021+ on oluline saada 2024. a vahe-ülevaate aastaks maksimaalne ülevaade näitajate täitmisest, on oluline näitajate raporteerimine juba jooksvalt tegevuste saavutamisel enne projekti ametlikku lõpetamist.

Rakendusüksusel on õigus nõuda ka järelaruannete esitamist, et koguda infot mõõdikute lõikes, kus tulemuste saavutamist raporteeritakse üks aasta pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu.

8. peatükk. Toetuse maksmise tingimused

Eelnõu §-s 32 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Toetus makstakse välja tegelike kulude alusel. Kulude tasumiseks tuleb esitada kulude tekkimist tõendavate dokumendid ja tasumist tõendavad dokumendid rakendusüksusele. Juhul kui abikõlblik kulu on tekkinud ja toetuse saaja on sellest tasunud omafinantseeringu osa, tehakse toetuse osa makse otse töövõtjale või tarnijale.

Tegelike kulude alusel kulude tasumiseks tuleb esitada kulude tekkimist tõendavad dokumendid ja tasumist tõendavad dokumendid rakendusüksusele. Rakendusüksus võib kuludokumente kontrollida ka toetuse saaja juures kohapealse kontrolli teostamise ajal. Kuludokumentideks on majandustehingu toimumist tõendavad dokumendid, sealhulgas arve, saateleht, tööde vastuvõtmise akt ja leping või muu raamatupidamise seaduse nõuetele vastav kulu dokument. Toetuse väljamaksmine toimub mitte tihemini kui kord kvartalis.

Eelnõu §-s 33 sätestatakse ettemaksete võimalused ja tingimused.

Ettemakseid võib teha toetuse saajale vaid põhjendatud juhtudel. Näiteks mittetulundusühingutele ja sihtasutustele võib ettemakse tegemine olla põhjendatud, et anda likviidsust projekti ladusaks käivitamiseks ja kulude tasumiseks. Ühendmääruse § 30 lõike 1 punktis 1 sätestatakse piirangud ettemakse suurusele, mis võib korraga olla kuni 40% projektile määratud toetuse summast.

9. peatükk. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu §-s 34 sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise ja toetuse tagastamise alused.

Finantskorrektsiooni otsuse tegemisel juhindutakse ÜSS2021_2027 §-dest 28-30, kus on sätestatud üldised põhimõtted, tagasimaksmise aeg, intress ja viivis.

Finantskorrektsiooni otsus tehakse vastavalt ühendmääruse § 34-38 sätestatule. Ühendmääruses §-des 34-36 on toodud finantskorrektsiooni tegemise ja tegemata jätmise alused ja finantskorrektsiooni protsendimäärad. Ühendmääruses §-s 37-38 on toodud finantskorrektsiooni otsuse vormistamise nõuded ja toetuse tagasimaksmise ajatamise tingimused.

Eelnõu §-s 35 sätestatakse vaide esitamise ja menetlemise kord.

Määruse alusel tehtud toimingu või otsuse peale saab esitada vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Rakendusüksuse toimingu või otsuse peale esitatud vaide lahendab rakendusüksus. Rakendusüksus lahendab sealhulgas projektiettepanekute hindamise ja tegevuskava koostamisega seotud toimingute peale esitatud vaideid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamise aluseks on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused. Eelnõu on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

1) EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid,

2) EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi,

3) Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78),

4) Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjutab otseselt Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021-2027 poliitikaeesmärk 5 „Inimestele lähedasem Eesti“ eesmärkide ja tulemuste saavutamist.

Eelnõu panustab strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse ja aluspõhimõtetesse, edendades horisontaalselt ligipääsetavuse, keskkonnahoiu ja tasakaalustatud regionaalse arengu

põhimõtteid. Projektidel on eeldatav positiivne mõju eri soost, vanuses, rahvusest, erivajadusega inimeste võrdsete võimaluste edendamisele. Toetatavate tegevuste kavandamisel arvestatakse Euroopa Bauhausi raamistiku väärtusi ning ligipääsetavuse/universaaldisaini põhimõtteid. Eesmärgiks lahenduste loomine, mis on kättesaadavad kõigile kasutajarühmadele ning arvestavad nende vajaduste ja ruumi eripäraga ja sealjuures ei võimenda elanike segregatsiooni.

1. Võrdsed võimalused, võrdõiguslikkus ja ligipääsetavus

Meede panustab ligipääsetavuse suurendamisele suuremates linnapiirkondades, seda iseloomustab ligipääsetavuse mõõdik. Toetust on võimalik kasutada nii füüsilise taristu, avaliku ruumi, digitaalsete lahenduste kui teenuste arendamiseks. Toetuse andmise tingimuste kohaselt tuleb järgida kvaliteetse ruumi põhialuseid ning universaaldisaini põhimõtteid ja kehtivaid ligipääsetavuse nõudeid. Toetuse abil loodud objektid, ruum või teenused peavad olema kättesaadavad ja kasutatavad kõikidele kasutajagruppidele olenemata erivajadusest (liikumispuue, kuulmispuue, nägemispuue, intellektipuue), elukaareülese (laps, täiskasvanu lapsevankriga, eakas) ning ajalise iseloomuga erivajaduse (püsiv, ajutine) liikuvuse ja juurdepääsetavuse põhimõtetega arvestatavad. Ligipääsetavuse kriteeriumiga arvestatakse nii projektide valimise etapis kui hiljem projekti rahastusotsuse tegemisel.

Lisatud põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga (PIK) arvestamise kontroll-leht. Eelnõuga ei tekitata õiguste riivet põhiõiguste harta ja PIK põhiküsimustes.

2. Regionaalareng

Regionaalarengu mõõdik on „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“.

Suuremate linnapiirkondade arendamise toetus moodustab osa perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu vahenditest territoriaalseks arenguks suunatud sekkumistest. Meede mõjutab positiivselt suuremate linnapiirkondade elukeskkonna arengut, panustades Euroopa Regionaalarengu Fondist linnapiirkondade arenguks suunatava kohustusliku 8% sihtmäära täitmisse.

Meetme toetusvahendite jaotus on linnapiirkondade põhine, arvestades muuhulgas linnapiirkonnas elavate inimeste arvu. Analoogne vahendite jaotus oli kasutusel ka perioodi 2014-2020 linnapiirkondade arendamise toetusskeemis. Enim toetust linnapiirkonna elaniku kohta eraldati rahastatud projektide kaudu Ida-Virumaale - 276 eurot. Pärnu linnapiirkonna elaniku kohta eraldati toetust 204 eurot, Tartu linnapiirkonna elaniku kohta eraldati toetust 132 eurot ja Tallinna linnapiirkonna elaniku kohta eraldati toetust 64 eurot. Perioodi 2014-2020 linnapiirkondade prioriteetse suuna vahehindamine[13] tõi samas välja, et arvestades linnaruumiga seotud probleemide (sh alakasutatud alade) ulatust Ida-Virumaa suuremates linnades on reaalsusega kooskõlaline ka domineeriv arusaam, et tehtavad investeeringud ei ole piisavad laiema mõju saavutamiseks.

[13] Sepp, V.; Mägi, M.; Veemaa, J. (2020) Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 prioriteetse suuna „Jätkusuutlik linnapiirkondade areng“ vahehindamine. TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus, Tartu. Tellinud: Rahandusministeerium

Ka suur osa käesoleva toetusskeemi vahenditest on suunatud Ida-Virumaa linnapiirkondade arendamiseks, kus elukeskkonnaga rahulolu võrreldes muu Eestiga on oluliselt madalam. Ida-Virumaa suuremate linnade elanike rahulolu elukeskkonnaga[14] jääb alla nii Eesti, teiste suuremate linnapiirkondade, Eesti linnade ja Ida-Viru maakonnaga võrdluses. Linnapiirkondade arendamise toetusskeem keskendub Ida-Virumaal probleemidele, mis on seotud väheste vaba aja veetmise võimalustega, linnaruumi kasutuse ja elamufondi vajadustele mittevastavusega. Kõikides suuremates linnapiirkondades toetatakse erinevaid uuenduslikke lahendusi, mis tegelevad konkreetses linnapiirkonnas kokku lepitud arenguväljakutsetega ning võimaldavad nendega toimetulekuks arendada avaliku sektori koostööd erasektori ning teadus-arendusasutustega.

Projektivalik toimub linnapiirkonna tasandil, projektid tuginevad linnapiirkonna strateegiale, mille on heaks kiitnud kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud.

3. Keskkond ja kliima

Keskkonna ja kliima mõõdik on „Keskkonnatrendide indeks“.

Meetmest on võimalik toetust taotleda suuremates linnapiirkondades rohelahenduste rajamiseks ning elurikkuse suurendamisele linnaruumis. Näiteks aitab looduslähedaste sademeveesüsteemide rajamine suuremates linnapiirkondades leevendada üleujutuste mõju. Linnade elurikkuse suurendamine rohealadel aitab jahutada linnapiirkondi ning vähendada õhu, vee- ja mürasaastet. Rohelahendustele kavandatud vahendid on seotud ühissätete määruse lisas 1 nimetatud sekkumisvaldkonnaga „Looduse ja elurikkuse kaitse, looduspärand ja loodusvarad, roheline ja sinine taristu“ ning nende toetusmahuks on kavandatud indikatiivselt 4 miljonit eurot. Selle sekkumisvaldkonna toetuste puhul arvestatakse, et need panustavad 40% ulatuses kliimamuutuste alaste ja 100% ulatuses keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks.

Ida-Virumaal on võimalik toetust taotleda säästvaid liikumisviise toetava taristu arendamiseks. Säästva liikuvuse arendamine tõstab tõenäosust, et liiklejad valivad valdavalt fossiilkütusel sõitvate autode kasutamise asemel jalgsi või jalgrattaga liiklemise, millega kaasneb transpordiga seotud energiatarbimise ja CO_2 heite vähenemine. Jalgrattataristule on arvestatud indikatiivselt 2 miljonit eurot toetusvahendeid, millega panustatakse 100% ulatuses nii kliimamuutuste alaste kui keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks.

Läbivalt arvestatakse toetuse andmisel „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet. Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei näita toetusskeemi „Suuremate linnapiirkondade arendamine“ tegevuste rakendamisel märkimisväärset negatiivset mõju keskkonnaeesmärkidele, mis vajaks kontrollküsimustiku põhjal täiendavat projektipõhist analüüsi. Taristuinvesteeringute puhul kehtib nõue eelnevalt kliimakindluse analüüsi teostamiseks ning taristu rajamisel või olemasoleva taristu terviklikul uuendamisel või laiendamisel kliimakindlust tagavate lahenduste rakendamiseks, et vähendada kliimamuutustega kaasnevaid riske.

[14] Elukeskkonnaga rahulolu uuring, 2020. a

Ettepanekute hindamisel eelistatakse boonuskriteeriumiga projekte, mis aitavad saavutada keskkonna- ja kliimaeesmärke (nt säästvate liikumisviiside arendamine, rohelahenduste kasutusele võtmine, kliimamuutuste mõju leevendamine).

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisel täidab põhirolli rakendusüksusena Riigi Tugiteenuste Keskus (taotluste vastuvõtt, hindamise ja hilisema kontrolli korraldamine, otsuste tegemine, toetuse väljamaksmine ja tagasinõudmine, vaiete lahendamine). Projektivalikut ning linnapiirkonna tegevuskava koostamist veavad keskuslinn või maakondlik arendusorganisatsioon.

Toetust antakse Euroopa Regionaalarengu Fondist, millele lisandub toetuse saajate ja partnerite projektipõhine oma- ja kaasfinantseering.

Toetuse andmise administreerimisega, sealhulgas määruse rakendamisega seotud kulud kaetakse riigieelarvest kasutades selleks rakenduskavaga eraldatavaid tehnilise abi eelarve vahendeid. Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, see tähendab kolmandal päeval pärast selle Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon.

Määruse eelnõu väljatöötamisse on olnud kaasatud Riigi Tugiteenuste Keskus. Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kultuuriministeeriumile. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Riigi Tugiteenuste Keskus, Sotsiaalministeerium, Keskkonnaministeerium, Kultuuriministeerium ja Maaeluministeerium kooskõlastasid eelnõu märkustega. Eesti Linnade ja Valdade Liit märkusi ei esitanud. Ettepanekute arvestamise kohta on koostatud kommentaaride tabel.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei kooskõlastanud eelnõu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga on toetuse andmise tingimuste osas konsulteeritud, osaliselt arvestatakse eelnõule esitatud märkustega. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile on saadetud vastuseks 24.01.2023 kiri nr 1.1-10.1/9370-4 märkustega arvestamise või mittearvestamise kohta. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi märkused kajastuvad samuti kommentaaride tabelis.